

VIITTOMAKIELEN TULKIN AMMATILLISUUS
PITKÄKESTOISESSA HARRASTUSTULKKAUKSESSA

Päivi Laitinen

Opinnäytetyö, kevät 2010

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Länsi,
Turku

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

Viittomakielentulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Laitinen Päivi. Viittomakielen tulkin ammatillisuus pitkäkestoisessa harrastustulkkausessa. Turku, kevät 2010 63 s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Länsi, Turku. Viittomakielentulkin koulutusohjelma, viittomakielentulkki (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa, miten viittomakielen tulkin ammatillisuus säilyy pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa. Tarkoituksena oli tutkia myös, millaisena viittomakielen tulkin rooli ja ammatillisuus näyttäytyvät kuulevien tulkinkäyttäjien silmissä harrastajateatteritoiminnassa. Työssä haluttiin selvittää, vaikuttaako harrastustoiminnan pitkäkestoisuus viittomakielen tulkin ammatillisuuteen, jos tulkki on sama koko toiminnan keston ajan.

Opinnäytetyön teoriaosuus koostuu viittomakielen tulkin koulutuksen esittelystä Diakonia-ammattikorkeakoulussa, ammatillisuudesta, oppimisesta sekä harrastustoiminnan kuvauksesta. Työn lopussa esitellään kyselytutkimusten tuloksia sekä pohdintaa ja loppupäätelmiä.

Työ toteutettiin kahden eri kyselytutkimuksen pohjalta. Toisella kyselytutkimuksella kartoitettiin kuulevien tulkinkäyttäjien kokemuksia viittomakielen tulkin toiminnasta ja ammatillisuudesta pitkäkestoisessa harrastajateatteritulkkausessa. Toinen kyselytutkimus oli suunnattu työssä toimiville viittomakielen tulkeille.

Kyselytutkimuksen perusteella viittomakielen tulkkien yleinen kokemus oli, että ammatillisuuden säilyttäminen pitkäkestoisessa harrastustulkkausessa vaatii paljon. Ammattieettisen säännösten noudattamisen suurin osa vastaajista koki vaivattomaksi.

Aiheesta on toistaiseksi tehty hyvin vähän tutkimusta, mutta kyselytutkimusteni perusteella aihetta jatkotutkimukseen löytyisi.

Asiasanat: viittomakielentulkki, ammatillisuus, ammatillinen kasvu, oppiminen, konstruktivismi, sosiokonstruktivismi, harrastajateatteri, harrastustoiminta

ABSTRACT

Laitinen, Päivi. Sign Language Interpreter's Professionalism in Long-term Leisure Activity Interpretation. Turku, spring 2010, 63 p., 2 appendices.
Diaconia University of Applied Sciences, Diak West, Turku. Degree Programme in Sign Language Interpretation, Bachelor in Sign Language Interpretation.

This thesis investigated how Sign Language interpreter's professionalism is sustained in long-term leisure activities. The purpose also was to examine what the role and professionalism of Sign Language interpreters is like in the eyes of clients who can hear. The goal was to discover if the length of the leisure activity influenced the interpreter's professionalism if the same interpreter was used throughout the activity.

The work was based on two different surveys. The first survey examined the experiences of hearing Sign Language interpreter clients concerning the function and professionalism of the Sign Language interpreters. The second survey was aimed at graduated Sign Language interpreters who practice the profession.

The results of these surveys are presented both with charts and diagrams, as well as through verbal interpretations. The general consensus among the Sign Language interpreters was that maintaining professionalism in interpreting long-term leisure activities was challenging. Most of the respondents found that following occupational ethics was easy.

The theoretical part of this thesis consists of introducing Sign Language interpreters' training system in Diaconia University of Applied Sciences. It also includes theoretical parts about professionalism, how people can learn, and describes long-term leisure activities. In addition to the aforementioned, the results of the two surveys are presented at the end of this thesis with discussion and conclusions.

So far very little research has been done on the subject, but based on these two surveys there is room for further investigation.

Keywords: Sign Language interpreter, professionalism, professional growth, learning, constructivism, socio-constructivism, amateur theater, leisure activities

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 VIITTOMAKIELEN TULKKI.....	8
2.1 Viittomakielen tulkin koulutus	8
2.1.1 Koulutuksen rakenne Diakissa.....	10
2.1.2 Ammatillisuuden opinnot.....	11
2.2 Viittomakielen tulkin ammattieettinen säännöstö.....	13
3 AMMATILLISUUS	15
3.1 Ammatillinen identiteetti.....	15
3.1.1 Ammatillisen identiteetin merkitys.....	16
3.1.2 Sosiaalinen ja persoonallinen identiteetti	16
3.2 Ammatillinen kasvu	17
3.2.1 Organisatoriset ammatilliset kasvutekijät	17
3.2.2 Työrooliin liittyvät ammatilliset kasvutekijät.....	18
3.2.3 Henkilökohtaiset ammatilliset kasvutekijät	18
3.2.4 Ammatillisen kasvun prosessi.....	19
3.3 Viittomakielen tulkkiopiskelijan ammatillinen kehittyminen	19
4 OPPIMINEN.....	21
4.1 Oppimiskäsitykset	21
4.1.1 Konstruktivismi.....	22
4.1.2 Sosiokonstruktivismi	22
4.2 Elinikäinen oppiminen	24
5 VAPAA-AIKA JA HARRASTUSTOIMINTA	25
5.1 Harrastamisen hyödyt ja merkitys	25
5.2 Harrastajateatterit Suomessa	26
6.1 Kyselytutkimukset.....	27

6.1.1 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus	27
6.1.2 Kysely aineistonhankintamenetelmänä	28
6.1.4 Kysely harrastajateatterilaisille	29
6.1.5 Kysely viittomakielen tulkeille	29
6.2 Kyselytutkimusten tulokset ja tulosten analysointi	30
6.2.1 Harrastajateatterilaisten kyselyn tulokset	30
6.2.2 Viittomakielen tulkkien kyselyn tulokset	34
6.2.3 Viittomakielen tulkkien kyselyn avovastausten analysointi	43
7 POHDINTA JA LOPPUPÄÄTELMÄT	47
LÄHTEET	51

LIITTEET

LIITE 1 Kyselylomake harrastajateatterilaisille

LIITE 2 Kyselylomake viittomakielen tulkeille

1 JOHDANTO

Viittomakielen tulkkien ammatillisuudesta erilaisissa tilanteissa on saatavilla hyvin niukasti tietoa. Tutkin työssäni tulkkien ammatillisuutta pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa. Halusin saada mukaan sekä kuulevien tulkinkäyttäjien että viittomakielen tulkkien näkökulman. Käsittelen työssäni kahta eri kyselytutkimusta.

Opinnäytetyössäni tuon esiin myös viittomakielen tulkkien koulutuksen ja käsitelen sitä Diakonia-ammattikorkeakoulun (Diak) näkökulmasta. Ammatillisuus alkaa kasvaa jo koulutusaikana, ja sen vuoksi työni kannalta on tärkeää, miten ammatillisuus koulutuksessa huomioidaan. Koulutus-osiossa käsitelen pääpiirteittäin viittomakielen tulkkien koulutuksen sisällön ja pureudun tarkemmin ammatillisuuden opintoihin. Sitä kautta tulee hyvin esiin viittomakielen tulkkien koulutuksellinen ammatillisuus. Ammatillisuus on pitkä polku, jota jokainen viittomakielen tulkki lähtee kulkemaan jo koulutuksen ensimetreillä.

Ammatillisuus on omaan ammattiin liittyvien tietojen, taitojen ja toimintamallien hallitsemista. Viittomakielen tulkin ammatillisuutta pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa tarkastelen kyselytutkimusten perusteella. Halusin työssäni pohtia, miten tulkki voi olla osa harrastajaryhmää ja mitä vaikutuksia sillä mahdollisesti on tulkin ammatillisuuteen.

Ammatillisuuteen liittyä osana oppiminen ja sen tiedostaminen. Viittomakielen tulkin on hyvä tiedostaa, millä tavalla hän voi oppia. Työssäni nostan esiin oppimisen yhtenä tärkeänä osana ammatillisuuden kehittymistä ja kehittämistä. Käsittelen työssäni oppimiskäsityksistä konstruktivismia ja sosiokonstruktivismia. Oppiminen linkittyy sekä ammatillisuuteen että harrastustoimintaan. Harrastustoimintaan liittyen käsitelen työssäni elinikäistä oppimista.

Harrastustoiminta liittyy vapaa-aikaan. Työssäni käsittelen lyhyesti vapaa-ajan merkitystä ihmisille. Harrastustoiminnasta haluan työssäni nostaa esiin harrastajateatteritoiminnan, koska itse olen päässyt seuramaan läheltä kesäteatteri-toimintaa, jossa kuulevien ryhmässä on mukana yksi viittomakielinen ja hänellä tulkki. Kuuleville tulkinkäyttäjille suunnatun kyselyn olen toteuttanut kyseisessä harrastajaryhmässä.

2 VIITTOMAKIELEN TULKKI

Vuonna 2007 Suomessa oli noin 700 viittomakielen tulkkia, jotka olivat suorittaneet ammattitutkinnon. Heistä noin 450 on aktiivisesti työskenteleviä ammattilaisia. Viittomakielen tulkiksi voi opiskella Turussa Diakonia-ammattikorkeakoulussa (Diak) tai Helsingissä ja Kuopiossa sijaitsevissa Humanistisen ammattikorkeakoulun (HUMAK) kampuksilla. Viittomakielen tulkin koulutus on laajuudeltaan 240 opintopistettä. (Suomen Viittomakielen Tulkit ry i.a. A.)

Viittomakielen tulkin työtilanteet ovat sellaisia, joissa kaikki osapuolet eivät kommunikoi samalla kielellä. Suomalainen viittomakieli ja suomen kieli ovat viittomakielen tulkin työkieliä. Tulkkauksen lisäksi osa tulkeista tekee käännöstitä. Viittomakielen tulkin työssä tulee noudattaa viittomakielen tulkin ammattieettistä säännöstöä. (Suomen Viittomakielen Tulkit ry i.a. A.)

2.1 Viittomakielen tulkin koulutus

Viittomakielen tulkin koulutus on kehittynyt vuosien saatossa. Aluksi viittomakielen tulkkeja koulutettiin noin neljän opintoviikon mittaisella lyhytkurssilla. Sen jälkeen koulutus muuttui vuoden mittaiseksi ammatilliseksi koulutukseksi. Sittemmin koulutus on ollut kahden ja kolmen vuoden mittainen ammatillinen koulutus. (Lappi 2000, 75.)

Vuonna 1962 järjestettiin ensimmäinen, viikonlopun mittainen tulkkikurssi. Kursseille osallistui jo tulkkina toimineita henkilöitä esimerkiksi seurakunnan työntekijöitä ja kuurojen sukulaisia. Kursseista oli tarkoitus muodostua säännöllisesti järjestettäviä, mutta niin ei koskaan tapahtunut. Vuonna 1977 järjestettiin koulutus tulkkikouluttajille. Tuloksena oli suunnitelma viittomakielen tulkkien kouluttamisesta. (Mikkonen i.a.)

Asioimistulkkipikoulutus sai alkunsa Jyväskylässä vuonna 1978. Koulutus oli kolmivaiheinen, johon kuului kaksi viikonloppujaksoa sekä seitsemän päivän mittainen jakso. Näiden jaksoiden välillä tuli suorittaa käytännön harjoittelua. Myöhemmin ensimmäisenä ollut viikonloppu mittainen jakso muutettiin viikon mittaiseksi. Asioimistulkkipikoulutus säilyi samanlaisena aina vuoteen 1985 saakka. (Mikkonen i.a.)

Vuonna 1983 Turun Kristillisessä Opistossa alkoi vuoden mittainen ammatillisivistävä koulutus. Tämä vuoden mittainen koulutus pidennettiin kahden vuoden mittaiseksi koulutukseksi vuonna 1986. Koulutus muuttui ammatilliseksi. Viittomakielen tulkkeja koulutettiin nyt sekä Turun Kristillisessä opistossa että Kuopiossa sijaitsevassa Pohjois-Savon kansanopistossa. Koulutuksen pääsyyvaatimuksena oli ylioppilastutkinto. (Mikkonen i.a.)

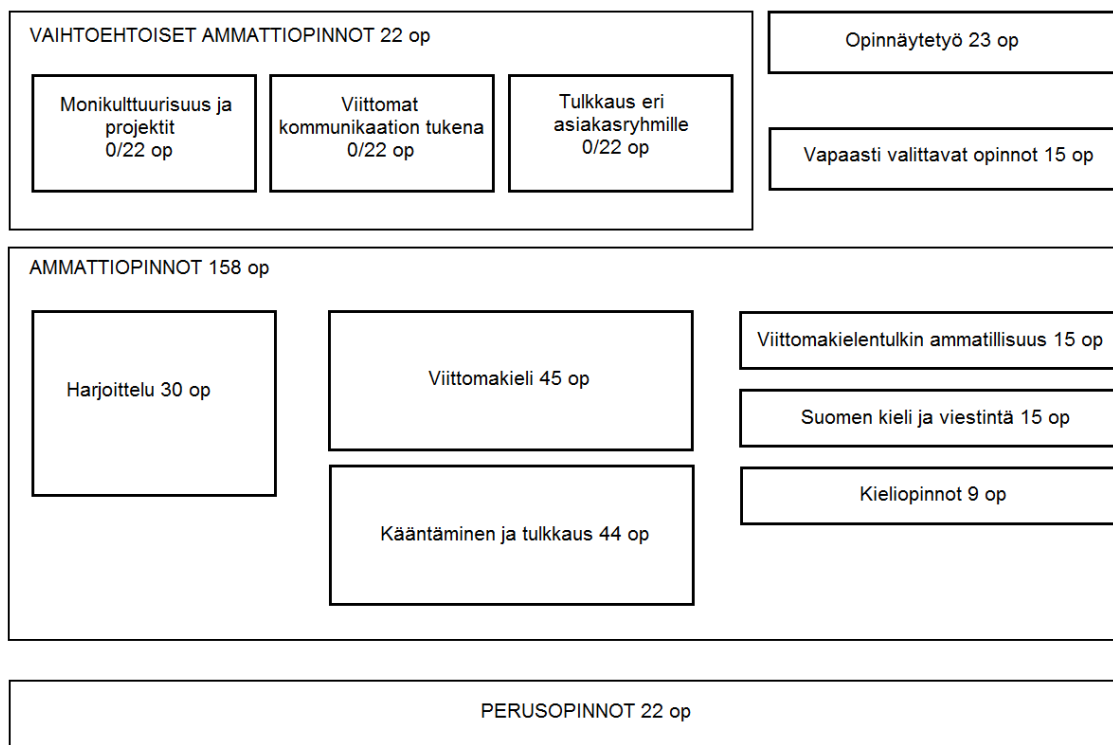
Syksystä 1988 alkaen tulkkien koulutus pidennettiin kolmen vuoden mittaiseksi. Vuonna 1989 aloitettiin jatko- ja täydennyskoulutus niille viittomakielen tulkeille, jotka olivat valmistuneet yksivuotisesta koulutuksesta. Jatko- ja täydennyskoulutuksen kautta näiden tulkkien oli mahdollista saada kolmevuotisen koulutuksen tarjoama pätevyys. Vuonna 1995 järjestettiin kaksi- tai kolmivuotisen ammatillisen koulutuksen suorittaneille viittomakielen tulkeille jatkokoulutusmahdollisuus. (Mikkonen i.a.)

Ammatillinen koulutus muuttui ammattikorkeakoulutukseksi vuonna 1998. Koulutus käynnistyi 140 opintoviikon mittaisena viittomakielen tulkin koulutuksena. Vuonna 2003 tutkinto muuttui 160 opintoviikon mittaiseksi ammattikorkeakoulututkinnoksi. (Mikkonen i.a.)

Lyhyemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet viittomakielen tulkit voivat suorittaa muuntokoulutuksen. Muuntokoulutus tarjoaa lyhyemmän AMK-tutkinnon suorittaneelle viittomakielen tulkille saman pätevyyden kuin pidemmän AMK-tutkinnon suorittaneella tulkilla on.

Nykyään viittomakielen tulkin koulutus kestää neljä vuotta ja on laajuudeltaan 240 opintopistettä. Tutkinto on humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto.

2.1.1 Koulutuksen rakenne Diakissa

KUVIO 1. Viittomakielen tulkin koulutusohjelman rakenne (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006, 165)

Perusopinnot johdattavat ammattikorkeakouluopiskeluun. Ne rakentavat pohjaa ammattiopinnoille. Perusopintojen laajuus Diakonia-ammattikorkeakoulussa on 22 opintopistettä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006, 166.)

Ammattiopinnot perehdyttävät opiskelijan suomalaiseen viittomakieleen ja suomen kieleen. Nämä kielet ovat viittomakielen tulkin pääasialliset työkielet. Opinoissa perehdytään kääntämiseen ja tulkkaukseen 44 opintopistettä verran. Ammattiopinnot sisältävät viittomakielen tulkin ammatillisuus -opintoja, joita on 15 opintopistettä. Opintoihin kuuluvat harjoittelut sisältyvät myös ammattiopintoihin. Harjoittelua tutkintoon kuuluu yhteensä 30 opintopistettä. Ammattiopintoihin kuuluvat kieliopinnot, joita on yhteensä yhdeksän opintopistettä. Kieliopinnoilla saavutetaan ammattikorkeakoulututkinnon vaatima kielitaito. Kokonaisuudessaan ammattiopintojen laajuus on 158 opintopistettä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006, 166.)

Kaikille tutkintoa opiskeleville yhteisten opintojen lisäksi koulutukseen kuuluvat vaihtoehtoiset ammattiopinnot, jotka opiskelija valitsee itse. Vaihtoehtoisten ammattiopintojen laajuus on 22 opintopistettä. Opintojen tarkoitus on syventää opiskelijan ammatillista osaamista ja taitoja yhdellä ammatin osa-alueella. Vaihtoehtoiset ammattiopinnot valitaan kolmesta vaihtoehdosta. Ne ovat viittomat kommunikaation tukena, tulkkaus eri asiakasryhmille sekä monikulttuurisuus ja projektit. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006, 166–167.)

Opintoihin kuuluu opinnäytetyö, joka on laajuudeltaan 23 opintopistettä. Tutkinosta 15 opintopistettä on varattu vapaasti valittaville opinnoille, jotka voivat olla esimerkiksi Diakonia-ammattikorkeakoulun muiden koulutusohjelmien opintoja tai muita korkeakoulutasoisia opintoja. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006, 167.)

2.1.2 Ammatillisuuden opinnot

Diakonia-ammattikorkeakoulussa viittomakielentulkin koulutusohjelmaan kuuluu 15 opintopistettä ammatillisuuden opintoja. Ammatillisuuden opinnoissa tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa tasapainon erilaisten työhön liittyvien tekijöiden välillä. Ominaisuuksiin kuuluvat yksilön ominaisuuksien lisäksi työhön liittyvät tekijät. Tavoitteena on, että opiskelija laajentaa ammatillisia ominaisuuksiaan. Työhön liittyvien tekijöiden vaikutusten tiedostaminen on osatavoitteena ammatillisuuden opinnoissa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006, 201–202.)

Opinnot rakentuvat seuraavista kokonaisuuksista: Ammatillisuuden perusteet 3 op, Viittomakielentulkin etiikka 1, 2 op, Viittomakielentulkin etiikka 2, 2op, Tulkin työkyky ja työnohjaus 2op, Tulkin palkkaus- ja työsuhde 3op sekä Tulkin ammatillinen kasvu ja työnohjaus 3op (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006, 202–205).

Ammatillisuuden perusteet -opinnoissa opiskelija tutustuu viittomakielen tulkin työhön ja työkenttään. Opiskelija tutustuu myös viittomakielen tulkin toimenkuvaan ja tulkin rooliin työssä. Opinnoissa käsitellään alan järjestöjen toimintaa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006, 202.)

Viittomakielentulkin etiikka 1 -opinnoissa opiskelija sisäistää viittomakielen tulkin ammattieettisen säännösten ja vahvistaa omaa käsitystään ammattiroolista. Tavoitteena on ymmärtää, että laadukas tulkkaus on osa viittomakielen tulkin ammattietiikkaa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006, 203.)

Viittomakielentulkin etiikka 2 -opinnoissa opiskelijan tavoitteena on syventää käsityksiään ammattietiikasta ja tarkastella omaa toimintaansa ammattieettisestä näkökulmasta. Tavoitteena on, että opiskelija tiedostaa, millainen rangaistus voi seurata ammattieettisten sääntöjen vastaisesta toiminnasta. Opintojen aikana opiskelija ymmärtää, millainen vastuu viittomakielen tulkilla on tulkkauksesta. Opinnoissa opitaan laskutuksen periaatteet ja tulkkirekisterin merkitys. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006, 203.)

Tulkin työkyky ja työnohjaus -opinnoissa opiskelijan tavoitteena on oppia, miten ylläpitää työkykyään. Opinnoissa vahvistetaan opiskelijan taitoja työn arvioinnissa. Tavoitteena on, että opiskelija oppii työnohjauksen teoriaa. Työnohjauksen teorian oppiminen toimii opiskelijan oman oppimisprosessin tukena. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006, 204.)

Tulkin palkkaus- ja työsuhde -opinnoissa opitaan viittomakielen tulkin työhön liittyviä työsuhdeasioita. Osa-alueita ovat 1. lait ja työsuhde: yrittäjäyys, käänntötoimistot, työntekijän asema, oikeudet ja velvollisuudet; 2. toimistotyöt: palkkaus, laskutus, kirjanpito, verotus ja eläke; 3. edunvalvonta, ammattiyhdistys ja -liitto sekä työsopimus; 4. työelämä, kunta-ala, yhteistyö eri tahojen kanssa sekä 5. yritysmuotojen hinnoittelu ja palkkioiden perusteet. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006, 204.)

Tulkin ammatillinen kasvu ja työnohjaus-opinnot suoritetaan juuri ennen opiskelijan valmistumista. Opintojen tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää ammattiroolin ja oman persoonan eron. Opinnoissa syvennetään tietoja ammatillisuudesta ja perehdytään ammatillisen kehityksen vaiheisiin ja malliin. Tavoitteena on, että opiskelija tietää, mitä asioita kuuluu viittomakielen tulkin habituksen eri osa-alueisiin. Osa-alueiden merkityksen ymmärtäminen on yksi tavoitteista. Viit-

tomakielen tulkin työstä tiedottaminen tehokkaasti ja selkeästi on yksi opintojen aihealueista. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006, 205.)

Ammatillisuuden opinnot jakautuvat opinnoissa tasaisesti koko opintojen ajalle. Diakonia-ammattikorkeakoulussa viittomakielen tulkkio opiskelija saa laajan kuvan siitä, mitä ammatillisuus tarkoittaa. Sitä käsitellään ammatillisuuden perusasioiden, etiikan ja työn piirteiden kautta. Koulutuksen aikana opiskelija osallistuu myös järjestettyyn työhönsä. Työhönsä opiskelija saa hyviä keinoja ammatissa jaksamiseen ja ammatin mukanaan tuomien haasteiden käsittelemiseen.

2.2 Viittomakielen tulkin ammattieettinen säännöstö

Työssään viittomakielen tulkin on noudatettava ammattieettistä säännöstöä. Säännöstö määrittelee, millainen viittomakielen tulkin toimenkuva on. Ammattieettisen säännöstön kautta tulkki saa työlleen tietyt raamit, joiden sisällä työssä voi tehdä ratkaisuja. Ammattieettisen säännöstön rajoissa toimiessaan viittomakielen tulkillla on mahdollisuus toimia joustavasti. Ratkaisut, joihin viittomakielen tulkki päätyy, ovat perusteltavissa ammattieettisellä säännöstöllä. (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 13.)

1. Tulkki noudattaa ehdotonta vaitiolovelvollisuutta.
2. Tulkki ei käytä väärin mitään tulkkauksen yhteydessä tietoonsa tullutta.
3. Tulkki ottaa vastaan toimeksiannon vain, jos hänellä on siihen tarpeellinen pätevyys ja jossa hän ei ole jäävi.
4. Tulkki kunnioittaa ja tukee asiakkaidensa itsenäisyyttä ja itsemääräämisoikeutta.
5. Tulkki osoittaa solidaarisuutta ammattikuntaansa kohtaan.
6. Tulkki valmistautuu ajoissa ja huolellisesti tehtäväänsä.
7. Tulkki käyttäytyy toimeksiannon yhteydessä moitteettomasti.
8. Tulkki on puolueeton eikä anna henkilökohtaisten asenteidensa tai mielipiteidensä vaikuttaa työnsä laatuun.
9. Tulkki kehittää jatkuvasti ammattitaitoaan.
10. Jos tulkki toimii sellaisessa asiakastyössä, jossa asiakkaat ovat myös tulkkipalvelun käyttäjiä, hän toimii niin että ammattiroolit eivät sekoitu.

(Suomen Viittomakielen Tulkit ry i.a. B.)

Jos viittomakielen tulkki toimii ammattieettisen säännöstön vastaisesti, tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä ryhtyy toimenpiteisiin, jotka on tulkkirekisterin säännöissä mainittu (Suomen Viittomakielen Tulkit ry i.a. B).

Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä on perustettu vuonna 1994. Se perustettiin huolehtimaan tulkkirekisteristä. Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmään kuuluu kaksi edustajaa seuraavista alan järjestöistä: Kuurojen Liitto ry, Kuulonhuoltoliitto ry (Nykyisin Kuuloliitto ry), Suomen Kuurosokeat ry ja Suomen Viittomakielen Tulkit ry. Edellä mainittujen lisäksi ryhmässä ovat edustettuina myös Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry sekä tulkkikoulutuspaikat Diak ja HUMAK. (Hynynen ym. 2003, 19.)

Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmän tehtäviin kuuluu tulkkikoulutusrekisterin ja tulkkiluettelon ylläpidon lisäksi alan yhteistyön koordinointi sekä yhteistyöorganisaationa toimiminen. Ryhmä toimii lisäksi keskustelu- ja tiedonvaihtokanavana. Tarvittaessa tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä antaa erilaisia lausuntoja ja suosituksia. (Hynynen ym. 2003, 19.)

Jos viittomakielen tulkki tuomitaan tuomioistuimessa tulkin työhön tai tulkkipalvelun asiakasryhmään liittyvästä rikoksesta, voidaan hänet erottaa tulkkiluettelosta. Käytännössä tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä ei tällöin suosittele kyseistä viittomakielen tulkkia käytettäväksi tulkkauksessa. Tulkkirekisteristä tulkkia ei voida erottaa, koska koulutus ei katoa minnekään. (Hynynen ym. 2003, 20.)

3 AMMATILLISUUS

Opintojeni aikana olen oppinut, että ammatillisuus on omaan ammattiin liittyvien tietojen, taitojen ja toimintamallien hallitsemista.

Muutokset yhteiskunnassa ja työelämässä ovat eri aikoina määritelleet ammattitaitoa, ammatillisuutta sekä ammatti-ihmisyyttä eri tavoilla. Viime vuosina moniammatillisuus, jaettu asiantuntijuus, yhteistyö, verkottuminen sekä yliammatilliset taidot ovat olleet korostuneessa asemassa. (Eteläpelto & Onnismaa 2006, 9.)

3.1 Ammatillinen identiteetti

Ammatillisella identiteetillä tarkoitetaan ihmisen käsitystä itsestään elämänsä historiaansa perustuen. Tämä sisältää kysymyksiä, millaiseksi ihminen tarkasteluhetkellä ymmärtää itsensä suhteessa työhön ja ammatillisuuteen sekä millaiseksi ihminen työssään ja ammatissaan haluaa tulla. Ammatillisen identiteetin käsitteeseen sisältyvät myös käsitykset, mihin ihminen kokee kuuluvansa ja samaistuvansa, mitä hän pitää tärkeänä sekä mihin hän ammatissaan ja työssään sitoutuu. Työtä koskevat arvot ja eettiset ulottuvuudet sekä tavoitteet ja uskomukset ovat myös osa ammatillista identiteettiä. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 26.)

Työelämä ei nykyään anna samalla tavalla jatkuvuutta ja ennustettavuutta kuin aikaisemmin. Työ vaatii koko ajan enemmän ja pitää ihmisen kiireisenä. Nämä seikat vaikuttavat yksilön ammatillisen identiteetin rakentumiseen. Yksilön henkilökohtaisen työtoiminnan ja sen vaikutusten arvioimiseen sekä pohtimiseen ei ole aikaa. Työntekijältä silti vaaditaan itsensä kehittämistä sekä ammatillista kasvua, joka sitoutuu omaan persoonaan ja identiteettiin. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 27–28.)

3.1.1 Ammatillisen identiteetin merkitys

Työntekijän käsitys itsestään suhteessa työhön on entistä tärkeämpi. Tämän osoittavat työelämän käytännöt. Nykyään on muodostunut käytännöksi, että työntekijän on osattava esittää ja arvioida osaamistaan. Tämä edellyttää yksilöllistä tietoisuutta omasta ammatillisesta identiteetistään. Yhä useampia koskeva jatkuva ammatillisen identiteetin ja oman osaamisen kehittäminen ja määrittelyminen koetaan haasteellisena työelämässä. Työura on nykyään aikaisempaa katkonaisempi ja ammattia tai tehtävää vaihdellaan. Ammatillisen identiteetin rakentaminen on muuttunut koko työuran mittaiseksi haasteeksi. Työelämän jatkuvat muutokset eivät aina anna mahdollisuutta ammatillisen identiteetin kehittymiselle. Työntekijöiltä saatetaan vaatia jopa kohtuuttomalta tuntuvaa muuntautumiskykyä. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 26–29.)

Nykyään työn vaatimuksina korostetaan seikkoja, jotka ovat vahvan ammatillisen identiteetin vastaisia. Tällaisia seikkoja ovat esimerkiksi ylimatilliset pätevyys- ja kelpoisuusvaatimukset, moniammatillisuus, joustavuus sekä elinikäinen oppiminen. Vahva ammatillinen identiteetti voidaan kokea rasitteena, josta pitäisi päästä eroon. Kun ammatillisesta identiteetistä olisi päästy eroon, vaatimukseen vastaaminen olisi helpompaa. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 27.)

Käsitys, jonka mukaan ammatillinen identiteetti olisi pysyvä ja yhtenäinen, on ollut arvostelun kohteena. Nykyisin ammatillinen identiteetti ajatellaan enemmän dynaamisena, muuntuvana ja työyhteisössä neuvoteltavana identiteettinä. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 45.)

3.1.2 Sosiaalinen ja persoonallinen identiteetti

Ammatillisen identiteetin määrittelystä on olemassa kaksi eri mallia. Nämä mallit ovat identiteetti sosiaalisesti määrittävänä ja identiteetti persoonallisesti määrittävänä. Ammatillisen identiteetin rakentamisessa on pohjimmiltaan kyse persoonallisen ja sosiaalisen välisestä suhteesta. Ammatillisen identiteetin kehityksessä alussa sosiaalinen identiteetti on vahvoilla. Aloittelijan on helppoa sa-

maistua sosiaalisesti työyhteisöön. Työntekijän persoonalliset mielipiteet voivat erota muiden mielipiteistä, mutta sosiaalistuminen on vahvempaa kuin myöhemmin työelämässä. Sosiaalistumisen kautta aloittelijan on helppoa oppia työn normit ja käytänteet. Kun työntekijällä on enemmän kokemusta, saa persoonallinen identiteetti enemmän valtaa ammatillisessa identiteetissä. Sosiaalisen ja persoonallisen identiteetin vahvuus määräytyy työn ja ammatin mukaan. Esimerkiksi traditionaalisissa ammateissa sosiaalisella identiteetillä on vahvempi osa kuin persoonallisella. Persoonallinen identiteetti korostuu luovuutta ja persoonallista panosta vaativissa ammateissa. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 43–45.)

3.2 Ammatillinen kasvu

Yksilön ammatillisuus kehittyy koko työiän ajan. Tämän kehityksen mahdollistaa se, että yksilö saa kokemuksen työnsä jatkuvan kehittämisen mahdollisuuksista. On huomattu, että usein kehitysprosessi katkeaa jossain vaiheessa. Jos kehitys katkeaa, motivaatio heikkenee, työn merkitys alenee ja työtehtävien hoitaminen muuttuu rutiininomaiseksi. Kun yksilön työ on rutinoitunut ja ammattirooli vakiintunut, on aika miettiä mitkä tekijät aiheuttavat muutoksen urarutiiniin ja tarve oppia uutta ja kehittyä ammatillisesti syntyy. Ammatillista kasvua laukaisevia tekijöitä voi löytää työroolista, yksilöstä itsestään, organisaatiosta ja yhteiskunnasta. (Ruohotie 2000, 49–50.)

3.2.1 Organisatoriset ammatilliset kasvutekijät

Ammatillista kasvua voivat lähteä kehittämään tekijät, jotka liittyvät vahvasti organisaatioon tai sen toimintaan. Organisaation rakenteessa, vastualueissa ja työtehtävissä tapahtuvat muutokset vaativat usein uusia taitoja. Muutosten tapahtuessa organisaatiotasolla myös ammatilliset muutokset tapahtuvat kyseisessä organisaatiossa. Muutosten ollessa teknologisia ne vaativat usein enemmän myös ammatilliselta kasvulta. Teknologiset muutokset voivat olla niin suuria, että työ muuttuu kokonaan, eivätkä vanhat tiedot ja taidot ole enää riittä-

viä. Muutosten tapahtuessa vaaditaan myös ammatillista kasvua ja muutosta ammatillisessa identiteetissä. (Ruohotie 2000, 50.)

3.2.2 Työrooliin liittyvät ammatilliset kasvutekijät

Työn ollessa kannustavaa ja tarjotessa vaikutusmahdollisuuksia myös motivaatio ammatilliseen kasvuun on olemassa. Yksilön työ itsessään voi olla ehkäisevä tai edistävä tekijä ammatillisessa kasvussa. Työhön liittyvät vaikutusmahdollisuudet voivat olla sekä ehkäiseviä että edistäviä ammatillisen kasvun tekijöitä. (Ruohotie 2000, 53.)

Yksitoikkoinen työ, joka tarjoaa vähäisesti virikkeitä, ehkäisee ammatillista kasvua ja sen mahdollisuuksia. Yksitoikkoinen työ on yksilön kannalta turhauttavaa eikä tarjoa riittävästi haasteita. Työn tarjotessa haasteita, vaihtelevuutta ja itsenäisyyttä, kasvun mahdollisuus on hyvissä lähtökohdissa. (Ruohotie 2000, 53.)

Yksilön odotetaan reagoivan myönteisesti sellaisiin kasvumahdollisuuksiin, jotka vastaavat yksilön henkilökohtaista kasvuntarvetta. Yksilö, jolla on voimakas tarve ammatilliseen kasvuun, reagoi myönteisesti kasvumahdollisuuksiin, joita hän kohtaa. Vastaavasti yksilö, jonka henkilökohtainen kasvuntarve on heikko, reagoi välinpitämättömästi ja negatiivisesti kohtaamiinsa kasvumahdollisuuksiin. (Ruohotie 2000, 53–54.)

3.2.3 Henkilökohtaiset ammatilliset kasvutekijät

Henkilökohtaisiksi kasvutekijöiksi listataan monia eri tekijöitä. Monet näistä tekijöistä laittavat yksilön miettimään ja pohtimaan uraan liittyviä odotuksia ja prioriteetteja. Yksilö voi kokea turhautumista ja tyytymättömyyttä vallitsevaan ammatilliseen tilaansa. Perheellä on suuri vaikutus yksilön ammatilliseen kasvuun. Muutokset perheessä, terveys ja ikä ovat tekijöitä, jotka voivat laukaista ammatillisen kasvun tarpeen. Yksilön henkilökohtainen elämäntilanne ja siinä tapahtuvat muutoksen vaikuttavat yksilön urakäyttäytymiseen. (Ruohotie 2000, 54–56.)

3.2.4 Ammatillisen kasvun prosessi

Ammatillista kasvua voi tapahtua, jos jokin aikaisemmin mainituista ammatillisen kasvun tekijöistä rikkoo urarutiinin. Urarutiinin rikkoutumisen seurauksena yksilö alkaa pohtia uravalintaansa ja sen tarjoamia vaihtoehtoja. (Ruohotie 2000, 57.)

Ammatillisen kasvun prosessi lähtee liikkeelle eksploraatiosta. Siinä yksilö arvioi itseään, arvojaan, tarpeitaan, harrastuksiaan ja taitojaan. Yksilö voi etsiä uusia uramahdollisuuksia tai vaihtoehtoisia uramahdollisuuksia. Ammatin uudelleenarviointi kuuluu osana eksploraatioon. Tässä yksilö pohtii ammatillista identiteettiään ja omaa minäkuvaansa sekä valmistelee henkilökohtaista urasuunnitelmaa. (Ruohotie 2000, 57.)

Eksploraation tulos voi olla se, että yksilö kokeilee uusia kiinnostuksen kohteita. Kokeilulla voidaan saada aikaan kokemuksia, jotka helpottavat valinnan tekemistä. Valinta voi olla tutussa ammattiroolissa pysyminen tai kokonaan uuden roolin valinta. Valintaa seuraa vaihe, jossa yksilö sopeutuu takaisin vanhaan rooliin tai oppii uudet tiedot, taidot ja asenteet uudessa roolissaan. (Ruohotie 2000, 57.)

3.3 Viittomakielen tulkkioiskelijan ammatillinen kehittyminen

Opiskelijan ammatillisuus alkaa muodostua jo opintojen alussa. Käsitys ammatillisuudesta muotoutuu opintojen aikana siten, että alussa käsitys on enemmän kokonaisvaltainen. Opintojen loppuvaiheessa ammatillisuuden käsittäminen on yksityiskohtaisempaa. Diakin koulutusohjelma etenee perustiedosta, joka on kokonaisvaltaista, kohti yksityiskohtaista tietoa. Tämä rakenne koulutuksessa edistää oppimista. (Rantamäki 2008, 26.)

Ensimmäisen ja toisen vuoden perusopinnot valmistavat ja ohjaavat viittomakielen tulkkioiskelijaa teoretiedon, käytännön harjoitusten ja harjoitteluissa tehty-

jen havaintojen avulla vaiheeseen, jossa opiskelija toteuttaa itseään. Kolmantena vuotena opiskelijan toiminta vaihtuu viittomakielen tulkin työn seuraamisesta opiskelijan omaan aktiiviseen toimimiseen. Opiskelija voi toimia jo tulkkina tilanteiden niin salliessa. (Rantamäki 2008, 26–27.)

Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat ajattelevat ammatillisuuden sisältävän kaiken mitä ammattiin kuuluu. Toisella vuosikurssilla opiskelijat tietävät jo ammattietiikan, josta on huomattavissa yksityiskohtaisempi tiedostaminen. Opiskelijat eivät kuitenkaan vielä ymmärrä tietoa laajemmin ja syvemmin. (Rantamäki 2008, 26.)

Kolmannen ja neljännen vuosikurssin opiskelijat ovat jo sisäistäneet ammattieettiset säännöt ja osaavat soveltaa niitä asiakastilanteissa. Tässä vaiheessa opiskelua alkaa opiskelija jo olla työelämään suuntautunut. Työelämäsuuntauneisuus auttaa opiskelijaa hahmottamaan omaa osaamistaan ja sen rajoja suhteutettuna työelämän vaatimuksiin. (Rantamäki 2008, 27.)

Kokemukseni mukaan opiskelun aikana ammatillisuutta opitaan edeten laajemmista kokonaisuuksista pienempiin, yksityiskohtaisiin asioihin. Opiskelija kasvaa ammatillisuuteen ammatillisuuden opintojen sekä harjoittelujen kautta. Harjoitteluissa opiskelija näkee miten koulutuksessa opittu teoria kohtaa käytännön.

4 OPPIMINEN

Oppiminen voidaan määritellä muutokseksi. Tiedot, taidot ja valmiudet muuttuvat kokemusten perusteella. Kokemuksen ei aina tarvitse olla henkilökohtainen. Muiden ihmisten kokemuksista on myös mahdollista oppia. Oppiminen on erilaisten tietojen muistiin tallettamista. Kun ihmisellä on tietoa asioista, hän pystyy ohjaamaan omaa toimintaansa ja ennakoimaan tulevia asioita. Tämä kaikki mahdollistaa muutoksen ja sitä kautta oppimisen. (Vilkko-Riihelä 2003, 312.)

4.1 Oppimiskäsitykset

Maailman muuttuessa nopeaan tahtiin, vaaditaan ihmisen sopeutumista yhteiskunnallisiin muutoksiin. Tämä edellyttää, että opetuksessa ja kasvatuksessa on tapahduttava muutos. Opetuksen ja kasvatuksen muutos näkyy laajasti ihmisten käsityksissä tiedon merkityksestä ja oppimisen luonteesta. Uudenlainen oppimiskäsitys sekä käsitys tiedosta ei milloinkaan saisi olla irrallinen yhteiskunnan kehityksestä ja yhteiskunnassa vallitsevista käsityksistä. (Ojanen 2009, 38.)

Viime aikoina oppilaitosten oppimiskäsityksiin on kiinnitetty entistä enemmän huomiota. Oppilaitoksilta vaaditaan enemmän laatua kuin ennen. Nykyään konstruktivistinen oppimiskäsitys valtaa alaa behaviorismilta. Behaviorismi on oppimiskäsitys, jonka mukaan ihmisen käyttäytymisen perusteella voidaan selittää ihmisessä tapahtuvia psykologisia muutoksia. Behaviorismi on ollut tavanomainen oppimiskäsitys oppilaitoksissa. Monissa oppilaitoksissa ollaan siirtymässä konstruktivistiseen tai sosiokonstruktivistiseen oppimiskäsitykseen. (Kauppila 2007, 11.)

4.1.1 Konstruktivismi

Sana konstruktivismi johtuu sanasta *konstruoida*, joka tarkoittaa rakentamista. Konstruktivismin mukaan yksilön todellisuus riippuu siitä, millainen kyky yksilöllä on käsitteellistää ja konstruoida todellisuutta. (Kauppila 2007, 36.)

Konstruktivismi ei ole varsinainen oppimisteoria. Konstruktivismi on tietoteoreettinen näkemys tiedosta ja siitä, miten ihminen voi hankkia tietoa. Konstruktivismissa painotetaan sitä, että tietoa ei voida sellaisenaan siirtää. Tieto on yksilön tai sosiaalisen yhteisön rakentamaa. Arkisesti ajateltuna oppiminen on sitä, että henkilö vastaanottaa tietoa. Konstruktivismin mukaan näin ei kuitenkaan ole. Oppiminen on oppijan aktiivista sosiaalista tai kognitiivista toimintaa. Oppijan rooli on aktiivinen. (Tynjälä 1999, 162–163.)

Uutta asiaa oppiessaan oppija rakentaa tietoa osittain uudelleen. Uusi tieto linkittyy vanhaan tietoon osana sitä ja vanha tieto muuttuu. Tilanne, jossa tieto opitaan, vaikuttaa oppimiseen. Parhaiten tietoa opitaan silloin, kun sitä tarvitaan. (Vilkko-Riihelä 2003, 337–338.)

Konstruktivismi jakautuu moneen erilaiseen käsitykseen. Nykyisin korostuneimmassa asemassa on oppimisen vuorovaikutuksellinen luonne. (Kauppila 2007, 42.)

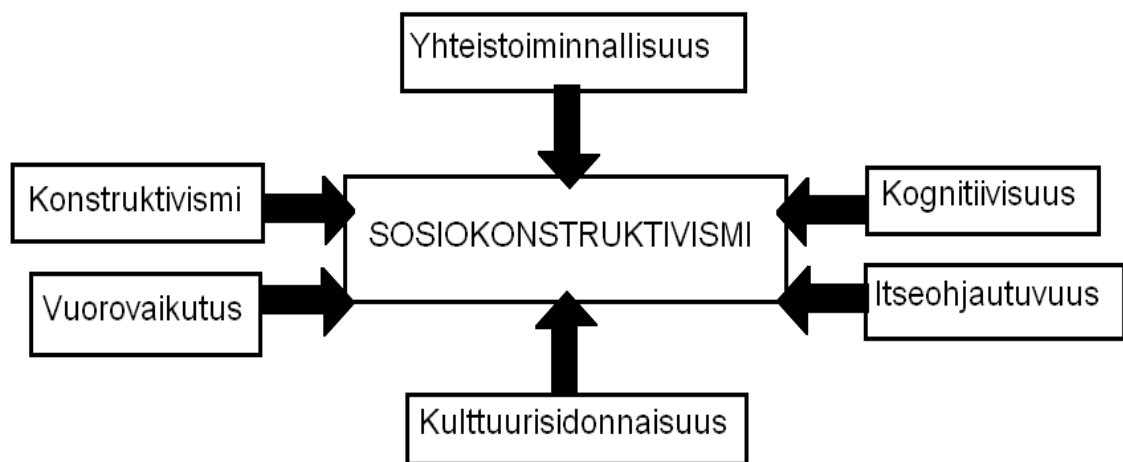
4.1.2 Sosiokonstruktivismi

Sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys on tietoteoreettinen käsitys tiedosta ja oppimisesta, ja siinä korostetaan vuorovaikutusta ja sosiaalisia suhteita oppimisessa (Kauppila 2007, 48).

Sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys korostaa oppimisen mielekkyyttä. Oppiminen on mielekästä toimintaa. Opittava tieto ei ole opiskelijan ulkopuolella, vaan opiskelija rakentaa tietoa sosiaalisissa yhteyksissä ja vuorovaikutussuhteissa. Oppimista toteutetaan tietyissä sosiokulttuurisissa konteksteissa. (Kauppila 2007, 47–48.)

Sosiokonstruktivistisen oppimisenäkemyksen mukaan tieto on suhteellista. Tarve ratkaista, millainen on tiedon totuusarvo, on alemmassa asemassa kuin yhteiskunnallisten tekijöiden vaikutus tiedon syntymiseen. Tiedon rakentumisessa on hankalaa selvittää, vastaako tieto todellisuutta. Aiemmin rakentunut puutteellinen tieto voi sisältää tiedon rakentumisen kannalta merkityksellisiä näkökulmia. (Kauppila 2007, 50.)

Sosiokonstruktivistisessa oppimisessa opiskelijan aktiivisuus tiedon luoja ja oppijana on korostunutta. Opettajan perinteinen rooli on tiedon siirtäjän sijaan tiedon hankkimisprosessin rakentava ohjaaja. Opiskelijan rooli on erilainen kuin aikaisemmin, mutta myös opettajan rooli on muuttunut. Opettajalta odotetaan enemmän valmiuksia ohjauksesta, jossa opiskelijan itseohjautuvuutta pyritään tukemaan ja antamaan enemmän osallistumismahdollisuuksia. (Kauppila 2007, 50.)

KUVIO 2. Sosiokonstruktivismiin keskeisiä tekijöitä (Kauppila 2007, 94)

Kuviosta on huomattavissa, miten eri osatekijät vaikuttavat sosiokonstruktivismiin muodostumiseen. Itselläni on kokemus, että Diakonia-ammattikorkeakoulun opetus on sosiokonstruktivistista. Opetuksessa korostetaan vahvasti yhteistoiminnallista oppimista, itseohjautuvuutta ja vuorovaikutuksellista oppimista. Kult-

tuurisidonnaisuus näkyy opetuksessa kahden eri kielen ja kulttuurin välillä luovimisessa.

4.2 Elinikäinen oppiminen

Elinikäinen oppiminen on inhimillisten voimavarojen jatkuvaa kehittämistä jokaisen yksilön ehdoilla ja omalla vastuulla (Silvennoinen & Tulkki 1998, 9–14).

Idea koko elämän halki jatkuvasta oppimisesta ei ole uusi. Ennen 1900-lukua eliniän halki jatkuva koulutus rajoitettiin niihin yhteiskuntaluokkiin, joilla oli yhteiskunnallisesti merkittäviä tehtäviä. Nykyään eliniän halki jatkuvan koulutuksen kohderyhmänä on käytännössä koko väestö. Elinikäistä oppimista on jouduttu määrittelemään uudelleen, koska nykyisin ihmiset haluavat oppia ja kouluttautua itsenäisesti. Tästä kertoo esimerkiksi se, että maassamme on paljon kansalais- sekä työväenopistoja. (Silvennoinen & Tulkki 1998, 9–14.)

5 VAPAA-AIKA JA HARRASTUSTOIMINTA

Jokaisella on kokemuksia vapaa-ajasta arkeen kuuluvana itsestäänselvyytenä. Ihminen voi tuntea, että vapaa-aikaa ei ole. Käsitys siitä, mitä vapaa-aika voisi olla, on kuitenkin olemassa. Yleensä vapaa-aika määritellään positiiviseksi, tavoiteltavaksi asiaksi. Se on jotain hyvää, yksilön omaa ja iloa tuottavaa. Vielä nykyäänkin maatalousyhteiskunnan vaikutuksen vuoksi vapaa-aikaa voidaan pitää laiskuutena ja turhana, ajanhukkana. (Liikkanen 2009, 7.)

Vuonna 2002 tehdyssä vapaa-aikatutkimuksessa selvitettiin mitä, harrastus vastaajien mielestä tarkoittaa. Tutkimuksessa kysyttiin myös, milloin voi sanoa harrastavansa jotakin. Harrastamista määriteltiin konkreettisten määritelmien mukaan. Esimerkki tällaisesta määritelmästä on tekemisen säännöllisyys. Harrastusta määriteltiin myös suhteessa vapauteen, yksilöllisyyteen ja elämänlaatuun. Toisille harrastus oli rentoutumiskeino ja vastapainoa työlle. Toisille harrastus oli tekijä, jonka kautta sai työhön energiaa. (Hanifi 2009, 246.)

5.1 Harrastamisen hyödyt ja merkitys

Nuorten Akatemia on listannut erityisesti nuorten harrastamisen hyötyjä. Harrastustoiminnassa voi oppia Nuorten Akatemian mukaan sosiaalisia taitoja, esimerkiksi ryhmässä toimimista ja yhteistyötaitoja. Suunnittelu-, viestintä-, vuorovaikutus- ja arviointitaitoja voi oppia harrastuksissa. Erilaiset projektitaidot sekä työelämän taidot ovat harrastustoiminnassa opittavia. Tavoitteellisuuden ja pitkäjänteisyyden oppiminen ovat myös mukana listauksessa. Näiden lisäksi kädentaidot, oman toiminnan arviointi ja sen hyödyntäminen oppimisessa ovat taitoja, joita harrastustoiminnassa voi oppia. (Nuorten Akatemia 2008.)

Oppimisen lisäksi harrastustoiminta tarjoaa elämyksiä ja yhdessä tekemisen iloa. Harrastustoiminnassa voi kokea onnistumisia ja epäonnistumisia turvallisessa ympäristössä ja saada vahvistusta itsetunnolle. Harrastustoiminnassa saa aikuisen ohjausta ja tukea sekä vertaistukea. (Nuorten Akatemia 2008.)

Harrastamisen merkitykset voidaan jaotella kahteen tasoon. Toinen painottaa harrastusten persoonallista ulottuvuutta. Persoonallinen ulottuvuus harrastuksissa tarkoittaa koettua merkitystä yksilölliselle kehitykselle ja elämälle. Harrastajan on tärkeää saada kehittää omia taitojaan, tietojaan ja kykyjään. Toisessa tasossa korostetaan harrastusten sosiaalista ulottuvuutta. Sosiaalinen ulottuvuus harrastuksissa tarkoittaa sitä, että muut ihmiset ja yhteisö tekevät harrastuksesta yksilölle merkityksellisen. (Hanifi 2009, 247.)

5.2 Harrastajateatterit Suomessa

Yhteiskunnassamme harrastajateatterit ovat arvostetussa asemassa. Harrastajateattereissa ovat myös ammattiteattereidemme juuret. Kansallisen tietoisuuden voimistumisen aikana kasvoi myös harrastusten sivistyksellinen pohja. Vieraan vallan aikana taiteen kautta voitiin sanoa sellaisia asioita, joita muutoin ei voitu ilmaista. (Laaksovirta 1993, 92.)

Jo 1870- ja 1880-luvuilla näytteleminen oli osa kansansivistystyötä ja kansalais-toimintaa. Palokunnat, raittius- ja nuorisoseurat sekä työväenyhdistykset aloittivat tuolloin toimintaansa. Muutamien vuosikymmenten kuluessa yhdistykset ja seurat rakensivat toimintaansa varten taloja, joiden juhlasaleista löytyi näyttämö. Tällaisesta paikallisesta harrastustoiminnasta kehittyi ns. sekateatterinäyttämöitä, joilla harrastajat ja palkatut ammattilaiset toimivat yhdessä palkatun ohjaajan johdolla. Näin harrastajateatterit ovat saaneet alkunsa Suomessa. (Laaksovirta 1993, 92.)

Suomessa harrastajateattereilla on oma järjestönsä Suomen Harrastajateatteri-liitto (SHT). SHT on kulttuurijärjestö, joka toimii valtakunnallisesti. Liitto on perustettu vuonna 1948. Liittoon kuuluu yli 570 harrastajateatteria. Harrastajateattereiden lisäksi liittoon kuuluu 10 jäsenjärjestöä. (Suomen Harrastajateatteri-liitto i.a..)

6 TUTKIMUSTEN TOTEUTUS, TULOKSET JA ANALYSOINTI

Opinnäytetyötä varten toteutin kaksi kyselytutkimusta. Toinen kysely oli suunnattu harrastajateatteriryhmälle, jossa on mukana yksi kuuro, viittomakieltä käyttävä henkilö. Toinen kysely oli suunnattu valmiille viittomakielen tulkeille.

6.1 Kyselytutkimukset

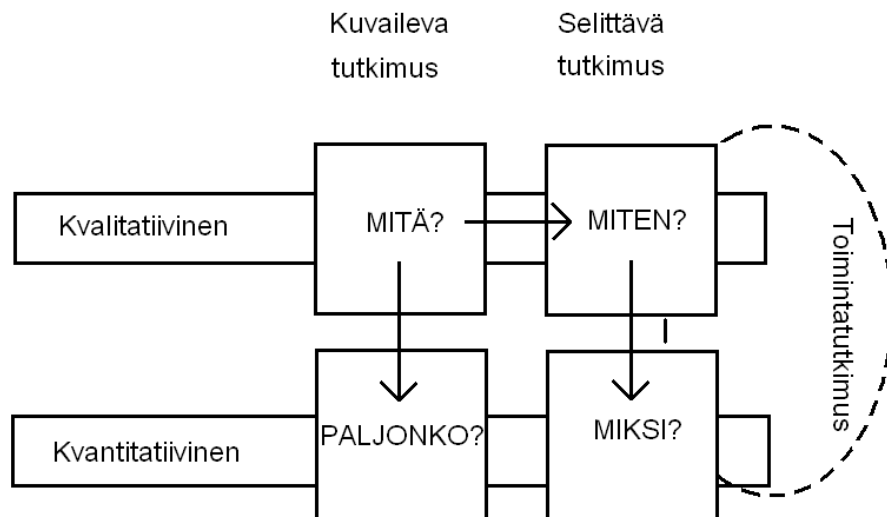
Käytin opinnäytetyössäni kahta kyselytutkimusta, jotka olivat kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen välimuotoja. Halusin kyselyilläni kartoittaa sitä, millaisen käsityksen kuulevat tulkinkäyttäjät ovat saaneet viittomakielen tulkeista harrastustoiminnassa. Toisen kyselyn lähtökohtana oli selvittää, millaisena ammatissa toimivat viittomakielen tulkit näkevät ammatillisuutensa toimiessaan pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa tulkkeina.

Kyselyt rakentuivat sekä avoimista kysymyksistä että monivalintakysymyksistä.

6.1.1 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivinen tutkimus on luonteeltaan määrällistä tutkimusta. Kvantitatiivisesta tutkimuksesta puhutaan monilla eri nimillä. Näitä nimityksiä ovat esimerkiksi hypoteettis-deduktiivinen, eksperimentaalinen ja positivistinen tutkimus. Kvantitatiivinen tutkimus on peräisin luonnontieteiden tutkimuksesta. Tutkimusongelmassa korostetaan syyn ja seurauksen lakeja, jotka ovat yleispäteviä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 139–140.)

Kvalitatiivinen tutkimus on laadullista tutkimusta, jossa pääpaino on numeeristen arvojen sijasta mielipiteiden ja niiden syiden ja seurausten analyysissa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskitytään johtopäätösten tekemiseen aineiston pohjalta. (Taloustutkimus Oy i.a..)

KUVIO 3. Tutkimuskysymysten välinen riippuvuus (Kananen 2009, 26)

Kuviosta on nähtävissä, miten kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus kulkevat käsi kädessä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa halutaan selvittää ”mitä?” ja ”miten?”. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa halutaan selvittää ”paljonko?” ja ”miksi?”. Kun halutaan selvittää tätä kaikkea, voidaan tutkimuksessa käyttää näitä kaikkia kysymyksiä. Tällöin tutkimuskysymykset ovat tietyntylaisessa suhteessa keskenään ja tätä suhdetta havainnollistetaan yllä olevassa kuviossa.

6.1.2 Kysely aineistonhankintamenetelmänä

Yksi tapa kerätä aineistoa on kysely. Englanninkielinen termi *survey* tarkoittaa kyselyä, jossa aineisto kerätään standardoidusti. Tiedon kerääminen standardoidusti tarkoittaa, että kaikilta vastaajilta kysytään täysin samat kysymykset. Kyselyn kohdehenkilöistä käytetään nimitystä otos. Se tarkoittaa kyselyn olevan suunnattu jollekin tietylle määrälle henkilöitä tietystä perusjoukosta. (Hirsjärvi ym. 2003, 193.)

Työssäni käytän aineistonhankintamenetelmänä kahta kyselyä, joissa aineisto kerätään standardoidusti.

6.1.4 Kysely harrastajateatterilaisille

Toteutin kyselyn paperikyselynä harrastajateatteriryhmälle, jossa on mukana yksi kuuro henkilö. Hänellä on ollut koko toiminnan ajan viittomakielen tulkki mukana toiminnassa. Viittomakielen tulkki on koko toiminnan keston ajan pysynyt samana, lukuun ottamatta muutamia poikkeuskertoja.

Kyselyyn vastasivat ryhmän kuulevat jäsenet, koska halusin saada nimenomaan tietoa kuulevien näkökulmasta. Kyselyssä painotin asioita, jotka liittyvät tulkkaukseen ja tulkin toimintaan. Kyselyn kautta halusin saada tietoa siitä, millaisena toimijana tulkki nähdään kuulevien näkökulmasta sekä millaisia kokemuksia kuulevilla ryhmäläisillä on tulkkauksesta.

Alun perin opinnäytetyöni näkökulmana oli teatteritulkkkaus ja kysely tehtiin siitä näkökulmasta, mutta sain kuitenkin vastauksista hyvää materiaalia työn näkökulman vaihduttua ammatillisuuteen. Harrastajateatterilaisten kysely on kokonaisuudessaan työni liitteenä (LIITE 1).

6.1.5 Kysely viittomakielen tulkeille

Toteutin kyselyn Webropol-kyselynä (LIITE 2) Internetissä. Levitin kyselyä Suomen Viittomakielen Tulkkien Internet-sivuilta saamieni sähköpostiosoitteiden kautta sekä yksittäisten tulkkausfirmojen sivuilla olleiden sähköpostiosoitteiden kautta.

Tässä kyselyssä halusin selvittää viittomakielen tulkkien näkemyksiä pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa tulkkauksesta. Näkökulmana oli ammatillisuuden säilyttäminen pitkäkestoisesta harrastustoiminnan ajan. Halusin kartoittaa sitä, millainen on ammatissa toimivien viittomakielen tulkkien näkemys ammatillisuudesta.

6.2 Kyselytutkimusten tulokset ja tulosten analysointi

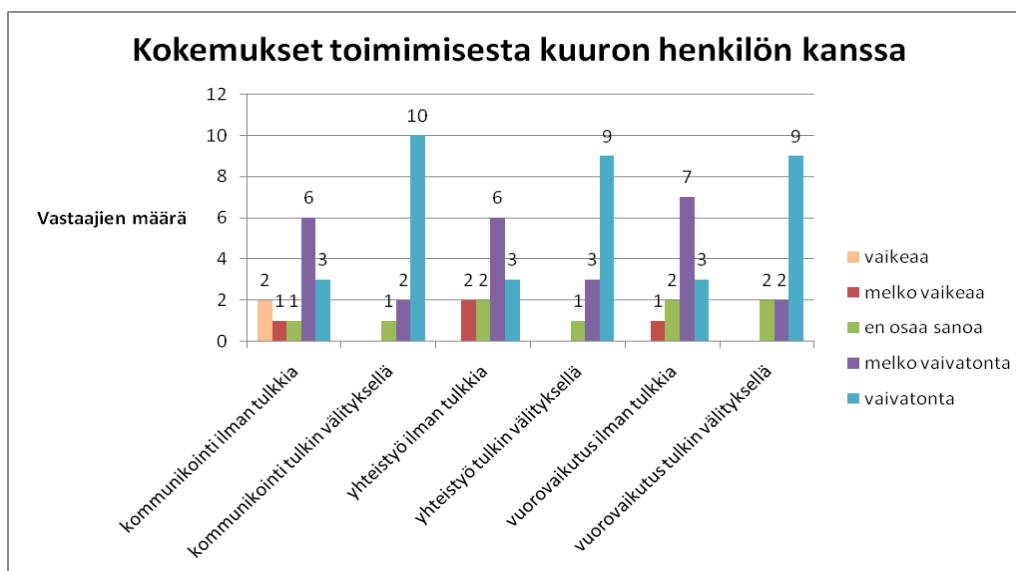
Kyselyitä purkaessa oli mielenkiintoista huomata, miten erilaisia vastauksia sain. Harrastajateatterilaisten kyselyn vastauksissa oli eroavaisuuksia ja niitä oli myös viittomakielen tulkkien vastauksissa. Harrastajateatterilaisten kyselyyn vastasi 13 henkilöä. Kyselylomakkeita oli yhteensä 20. Viittomakielen tulkkien kyselyyn vastasi 45 henkilöä, mutta osa ei vastannut kaikkiin kohtiin. Kyselyssä oli määritelty erikseen, että vastataan ainoastaan niihin kysymyksiin, jotka koskevat kyseistä vastaajaa.

6.2.1 Harrastajateatterilaisten kyselyn tulokset

Tein kyselylomakkeen alun perin vastaamaan erilaista tarkoitusta. Kysely tehtiin teatteritulkkauksen näkökulmasta ja tulkin toiminnasta siellä. Opinnäytetyöni näkökulman vaihtumisen vuoksi käytin kyselystä vain muutamia kysymyksiä tässä työssä.

Kysyin harrastajateatterilaisilta heidän kokemuksistaan toimimisesta kuoron henkilön kanssa. Halusin kysymyksen kautta saada esiin, millaisena kuulevat tulkinkäyttäjät kokevat viittomakielen tulkin avustuksella toimimisen kuoron kanssa.

TAULUKKO 1. Kokemukset toimimisesta kuoron henkilön kanssa

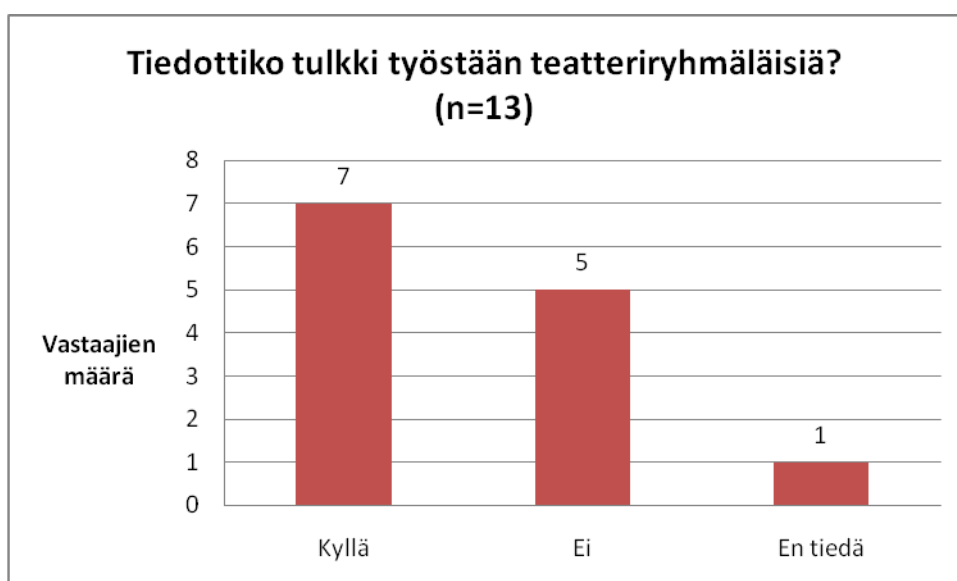

Taulukosta on nähtävissä, että suurin osa vastaajista (76 %) on sitä mieltä, että kommunikointi tulkin välityksellä on vaivatonta. Melkein puolet vastaajista on sitä mieltä, että kommunikointi ilman tulkkia on melko vaivatonta. Vain kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että kommunikointi ilman tulkkia oli vaikeaa.

Vastaajista 69 % oli sitä mieltä, että vuorovaikutus tulkin välityksellä oli vaivatonta. Mielenkiintoista on se, että 53 % vastaajista oli sitä mieltä, että ilman tulkkia vuorovaikutus oli melko vaivatonta. Vastauksista huomaa, että kommunikointi, vuorovaikutus ja yhteistyö sujuivat ilman tulkkia, mutta tulkin välityksellä ne sujuivat paremmin kuin ilman. Viittomakielen tulkkia siis tarvitaan.

Kysyin harrastajateatterilaisilta viittomakielen tulkin työstä tiedottamista. Tulkin työhön kuuluu tiedottaa työstä ja toiminnasta, jos viittomakielen tulkki kokee sen tarpeelliseksi. Tiedottaminen on osa viittomakielen tulkin ammatillisuutta. Sitä ei suoraan mainita ammattieettisessä säännöstössä (ks. luku 2.2), mutta koulutuksessa siihen kehoitetaan, jos kokee tiedottamisen tarpeelliseksi. Osaltaan tiedottaminen kuuluu myös siihen, että tulkin on huolehdittava työolosuhteensa sellaisiksi, että niissä voi työskennellä. Jos esimerkiksi ryhmässä on sellaisia henkilöitä, jotka eivät tiedä, miten tulkkia käytetään, voi tiedottaminen olla hyvä ratkaisu.

TAULUKKO 2. Tiedottiko tulkki työstään teatteriryhmäläisiä?

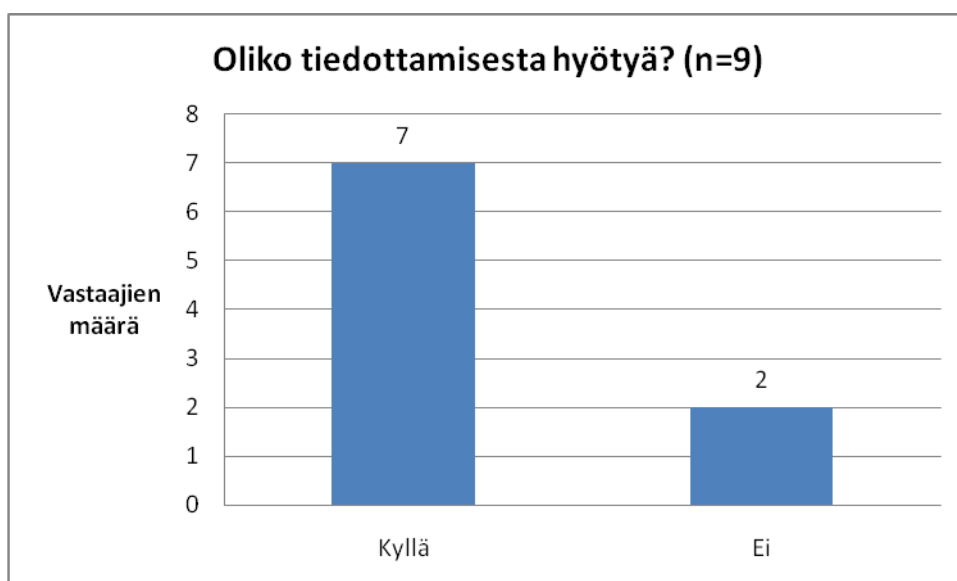
Taulukosta on nähtävissä, että vastaukset ovat ristiriitaiset. Vastaajista seitsemän oli sitä mieltä, että tulkki on tiedottanut työstään ryhmäläisiä. Viisi vastaajista oli sitä mieltä, että tulkki ei ole tiedottanut ja yksi vastaajista oli vastannut kysymykseen, ettei tiedä. Kyselylomakkeessa ei ollut vaihtoehtoa ”en tiedä”, mutta yksi vastaajista oli itse lisännyt tämän vaihtoehdon.

Vastaajien joukosta heräsi myös ajatus siitä, että tulkin työstä tiedottaminen oli jäänyt jollain tavalla vajavaiseksi. Yhdestä vastauksesta on nähtävissä, että tulkki ei ilmeisesti ole tiedottanut työstään toiminnan alussa kattavasti, siten, että se olisi hyödyttänyt kaikkia osapuolia parhaiten.

Alun alkaen olisi pitänyt kertoa/selvittää oma osuutensa selvemmin koko porukalle.

Tähän kysymykseen liitin jatkokysymyksen kyllä-vastaukseen. Halusin tietää, hyötyivätkö ryhmäläiset tiedottamisesta, jos sellaista tapahtui.

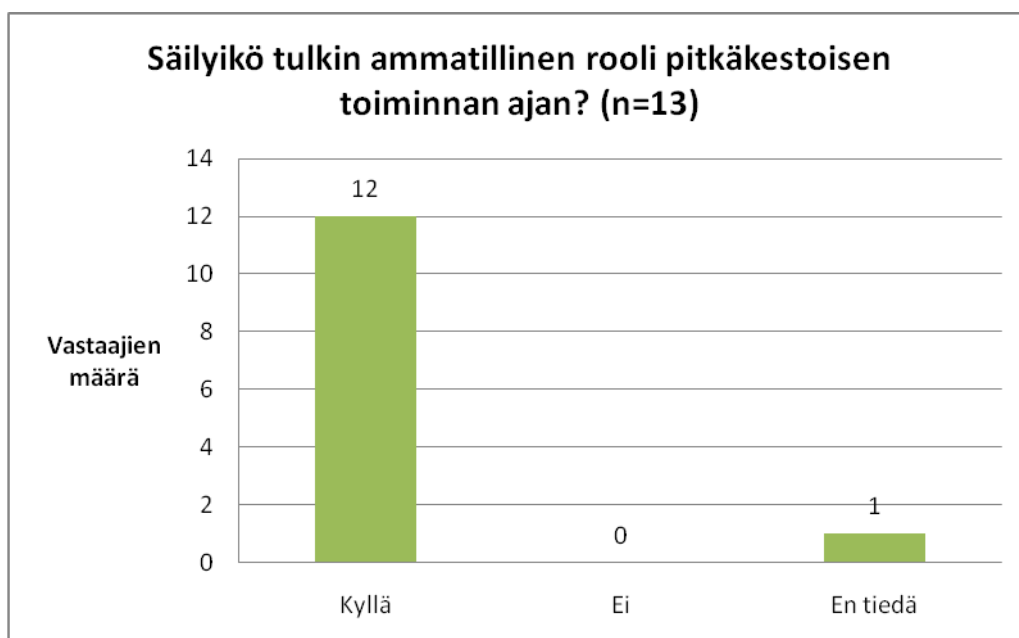
TAULUKKO 3. Oliko tiedottamisesta hyötyä?

Vastaajista seitsemän oli sitä mieltä, että tiedottamisesta oli hyötyä. Kahden vastaajan mielestä tiedottamisesta ei ollut hyötyä. Osa vastaajista oli vastannut kysymykseen sekä ”kyllä” ja ”ei”. Näin ollen vastaajien määrä on suurempi verrattuna tulkin tiedottamisessa oleviin ”kyllä”-vastausten määrään.

Seuraavassa taulukossa näkyy harrastajateatterilaisten käsitys siitä, säilyikö viittomakielen tulkin ammatillinen rooli koko toiminnan keston ajan. Halusin tällä kysymyksellä saada tietoa siitä, millainen käsitys kuulevilla tulkinkäyttäjillä on viittomakielen tulkin ammatillisesta roolista.

TAULUKKO 4. Säilyikö tulkin ammatillinen rooli pitkäkestoisen toiminnan ajan?

Vastaajista 12 oli sitä mieltä, että viittomakielen tulkin ammatillinen rooli säilyi koko toiminnan ajan. Yksi vastaajista vastasi, ettei tiedä. Yksikään vastaajista ei ollut sitä mieltä, että tulkin ammatillinen rooli ei olisi säilynyt. Näin ollen viittomakielen tulkin ammatillinen rooli oli säilynyt koko toiminnan keston ajan.

Vastauksien joukosta nousi esiin huoli siitä, että kun viittomakielen tulkki oli vaihtunut toiminnan aikana, se oli aiheuttanut sekaannusta. Vastauksessa myös

tuotiin esiin se, että viittomakielen tulkkien monenkirjaisuus kyseenalaisti tulkin tarpeellisuuden.

Tosin tulkkien vaihtuvuus/kirjaisuus loi aika ajoin sekaannusta/kyseenalaisti tarpeellisuuden.

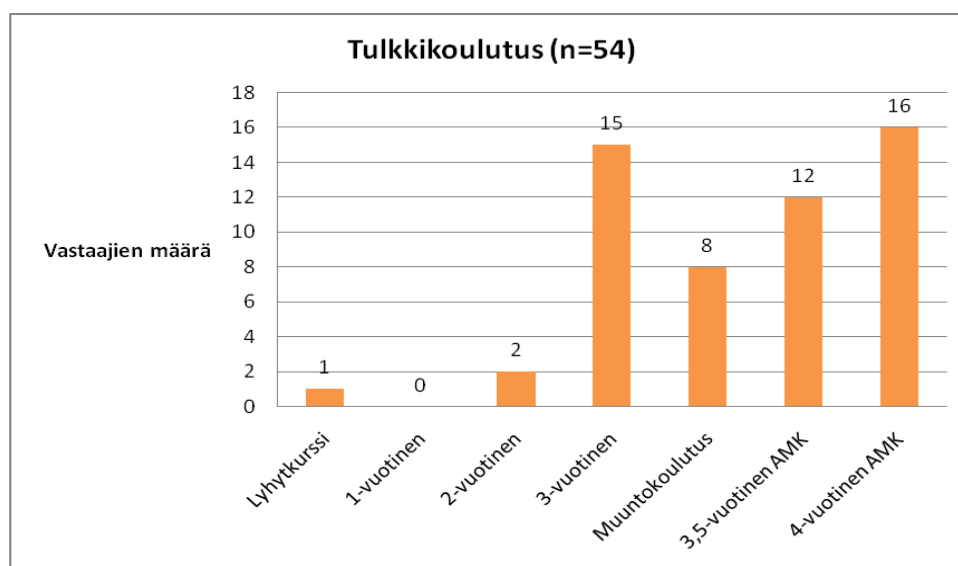
On harmillista, jos viittomakielen tulkki voi toiminnallaan saada kuuleville tulkin-käyttäjille sellaisen vaikutelman, että viittomakielen tulkin tarpeellisuus on kyseenalaista. Kyseessä oli yhden vastaajan mielipide, mutta asia on tärkeä ja se voi vaikuttaa myös tulkin työolosuhteisiin ryhmässä.

6.2.2 Viittomakielen tulkkien kyselyn tulokset

Tulkeille suunnatun oli tarkoitus kartoittaa sitä, millaisessa pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa viittomakielen tulkit ovat olleet mukana ja miten ammatillisuus on koettu. Halusin kyselyssä selvittää myös viittomakielen tulkkien erilaista koulutusta. Koulutus vaikuttaa vahvasti ammatillisuuteen ja siinä kehittymiseen. Kyselyyn vastasi 44 naista ja yksi mies. Vastaajista 27 (60 %) oli toiminut tulkkina pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa ja 18 (40 %) ei ollut.

Kysyin kyselyssä, millaisen koulutuksen vastaajat ovat saaneet. Suurin osa vastaajista oli suorittanut pidemmän kuin kaksivuotisen koulutuksen.

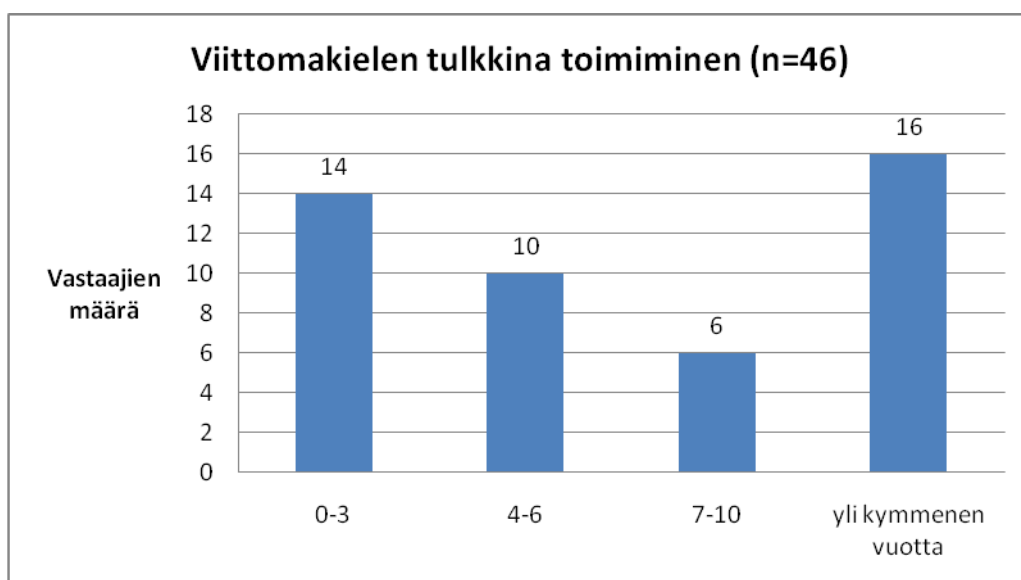
TAULUKKO 5. Tulkikoulutus

Kysymykseen oli vastannut 45 henkilöä, mutta vastausten määrä oli 54. Tästä voi päätellä, että osa vastanneista on käynyt useamman koulutuksen. Muunto-koulutuksen kävijöitä on vastauksessa kahdeksan. Vastauksesta on nähtävissä, että viittomakielen tulkit haluavat kehittää itseään työssä. Lisäkoulutus on tärkeä osa työtä, jotta pystyy toimimaan viittomakielen tulkkina hyvin.

Seuraavassa taulukossa tarkastellaan, miten pitkään tulkit ovat olleet työssä. Halusin kysymyksen kautta kartoittaa, onko työssäoloajalla jotain vaikutusta ammatillisuuteen harrastustoiminnan tulkkina.

TAULUKKO 6. Viittomakielen tulkkina toimiminen

Kysymykseen oli vastannut 45 henkilöä, mutta vastausten määrä oli 46. Joku vastaajista on näin ollen vastannut kysymyksessä kahteen eri kohtaan. Taulukosta on nähtävissä, että kyselyyn vastasi viittomakielen tulkkeja, joiden työssäoloajat olivat erilaisia.

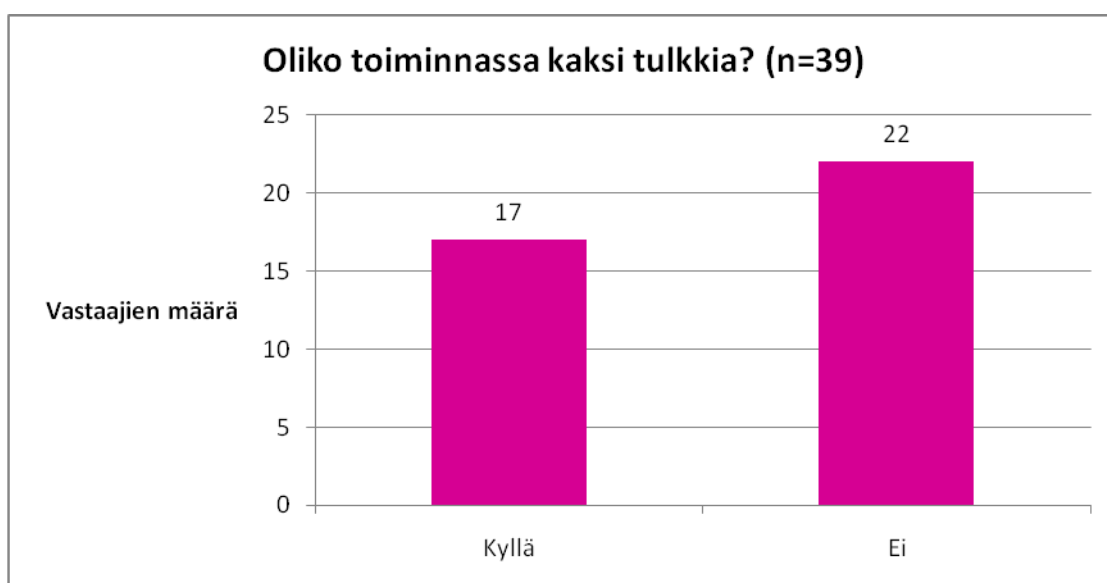
Kyselyssä kartoitin työssäoloajan lisäksi, moniko vastaajista on ollut välillä poissa työelämästä ja mistä syystä. Kyselyyn vastanneista 45 vastaajasta 22 oli ollut poissa työelämästä. Työelämästä poissaoloaika vaihteli muutamasta kuukaudesta useampaan vuoteen. Ylivoimaisesti yleisin syy olla poissa työelämästä oli äitiysvapaa. Niistä, jotka olivat olleet poissa työelämästä, 15 henkilöä oli ollut poissa äitiysvapaan vuoksi. Tuloksesta on nähtävissä, että suuri osa viit-

tomakielen tulkkina toimivista henkilöistä ovat nuoria naisia. Vastauksista oli myös huomattavissa, että viittomakielen tulkin työ on vaihtelevaa ja jaksottaista. Osa vastaajista ilmoitti olleensa poissa myös opintojen vuoksi. Kertooko tämä siitä, että viittomakielen tulkkina toimiminen on joillekin välietappi toiseen ammattiin?

Kyllä: joka kesä 1-2 kk työttömänä. Viimeisen kuluneen vuoden aikana olen työskennellyt vaihtelevasti, koska opiskelen parhaillaan toista tutkintoa yliopistossa. Opiskelujen ohessa olen pääasiassa keikkaillut, mutta ensimmäisen vuoden tein töitä osa-aikaisesti ja viime vuoden kevätlukukauden olin kokopäivätyössä.

Seuraavissa kysymyksissä kartoitin sitä, miten yleistä on harrastustulkkauksen järjestäminen siten, että toiminnassa on mukana kaksi tulkkia. Halusin selvittää myös, miten usein tulkit toimivat tulkiparina ja miten usein kaksi tulkkia vuorottelee työssä. Sain seuraavien taulukoiden kautta tietoa paritulkkauksen yleisyydestä harrastustoiminnassa.

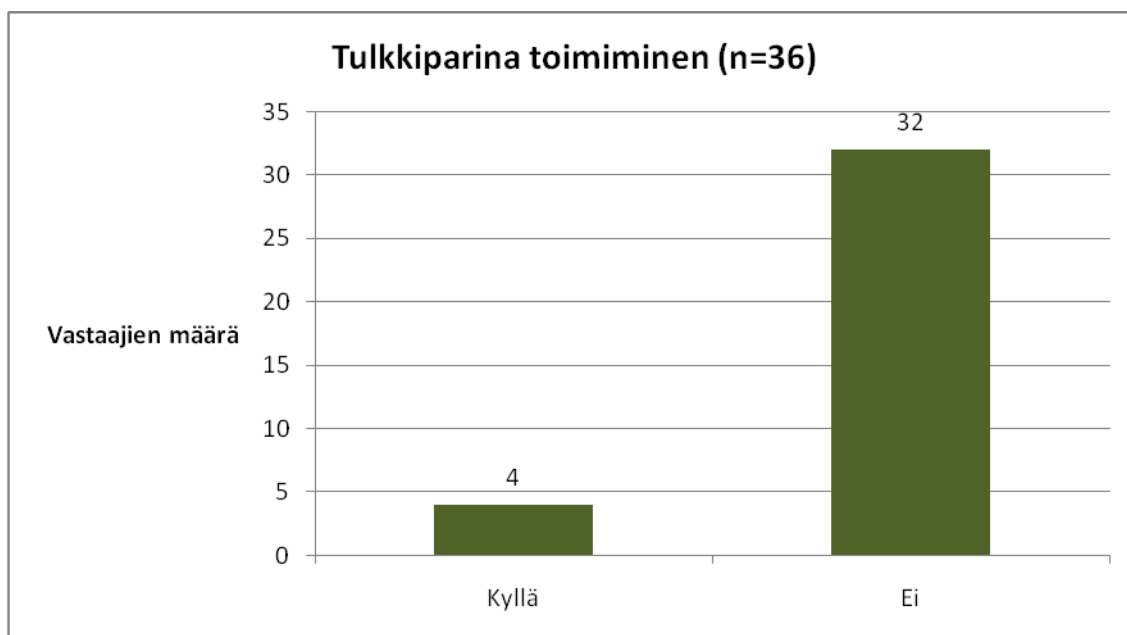
TAULUKKO 7. Oliko toiminnassa kaksi tulkkia?

Kysymykseen vastasi 39 henkilöä. Vastanneista 17 kanssa toiminnassa oli ollut mukana toinen viittomakielen tulkki. Vastaajista 22 olivat toimineet viittomakielen tulkkeina yksin.

Seuraavasta taulukosta on nähtävissä, miten vähäistä paritulkkaus pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa on, vaikka monessa harrastuksessa oli ollut mukana kaksi viittomakielen tulkkia.

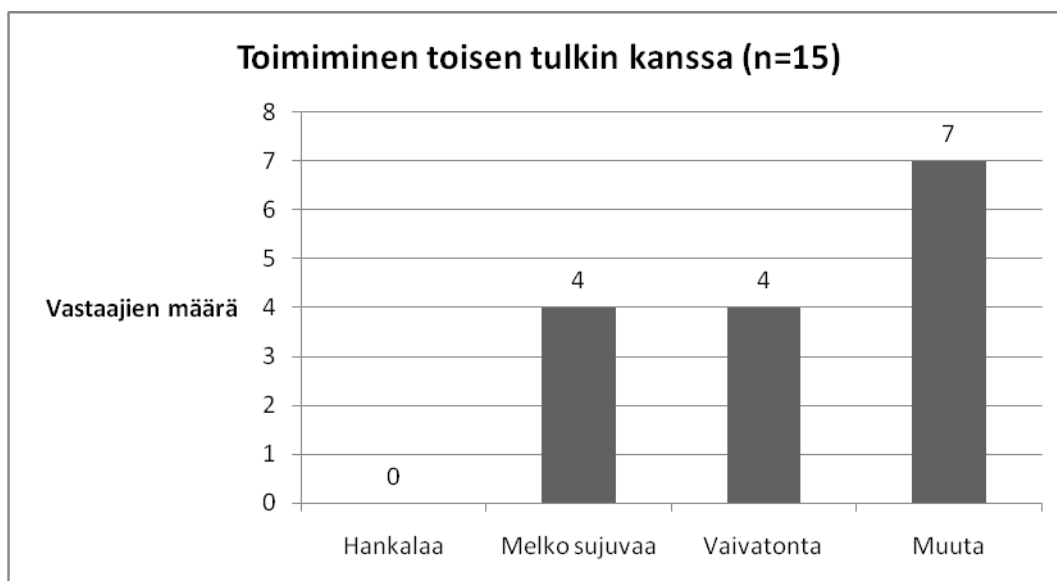
TAULUKKO 8. Tulkkiparina toimiminen

Kysymykseen tulkkiparina toimimisesta vastasi 36 henkilöä. Heistä 32 vastasi, että toiminnassa hän ei toiminut tulkin kanssa tulkkiparina. Vain neljä vastaajaa oli toiminut tulkkiparina harrastustoiminnan tulkkauksessa. Paritulkkaus on siis melko harvinaista.

Seuraavassa taulukossa on pohjana kysymys, jossa kysyttiin viittomakielen tulkkien kokemuksia toisen tulkin kanssa toimimisesta. Vaihtoehtona oli myös muuta, mitä? -kohta, johon sain jonkin verran vastauksia. Kaikki kysymykseen vastanneet eivät olleet kuitenkaan toimineet paritulkkina, vaan toisen tulkin kanssa samassa harrastuksessa.

TAULUKKO 9. Toimiminen toisen tulkin kanssa

Kysymykseen vastasi 14 henkilöä, mutta vastausten määrä oli 15. Joku vastaajista on näin ollen vastannut kaksi kertaa. Voi olla, että vastaaja on vastannut sekä muuta että jonkin selkeistä vaihtoehdoista. Melko sujuvaksi ja vaivattomaksi toimimisen toisen viittomakielen tulkin kanssa mielsivät sama määrä henkilöitä.

Vastauksista ilmeni, että toisen tulkin kanssa toimimisessa on hyvin erilaisia käytäntöjä, jotka eivät aina miellytä viittomakielen tulkkeja.

Hyvin satunnaisesti paikalle ilmaantui toinenkin tulkki, koska tunnilla oli yleensä 2-4 kuuroa; tuohon aikaan ei vain automaattisesti saanut tietää, jos oli tulossa tulkkipari – eivätkä satunnaiset parit ottaneet minuun yleensä yhteyttä etukäteen, minkä koin harmilliseksi; jos emme ehtineet käydä ennen tunnin alkua läpi viittomistoa tai muita toimintatapoja, hoidimme sitten molemmat oman ”tonttimme” omilla puolillamme maneesia ilman yhteistyötä, mikä tuntui turhautavalta.

Toisen tulkin kanssa on vastausten perusteella toimittu muullakin tavoin, kuin tulkkiparina. Kokemukset toisen tulkin kanssa toimimisesta vaihtelevat.

Emme olleet samaan aikaan vaan vuorottain, mutta tiedonsiirto esim. uusista viittomista toimi hyvin.

Emme toimineet parina, tiedotimme toisiamme muuttuvista tilanteista.

Olisi voinut käyttää toistensa briiffausta paremmin.

Opettavaista, molempien tulkkien ja asiakkaan pitää olla koko ajan tietoisia uusista sovituista viittomista.

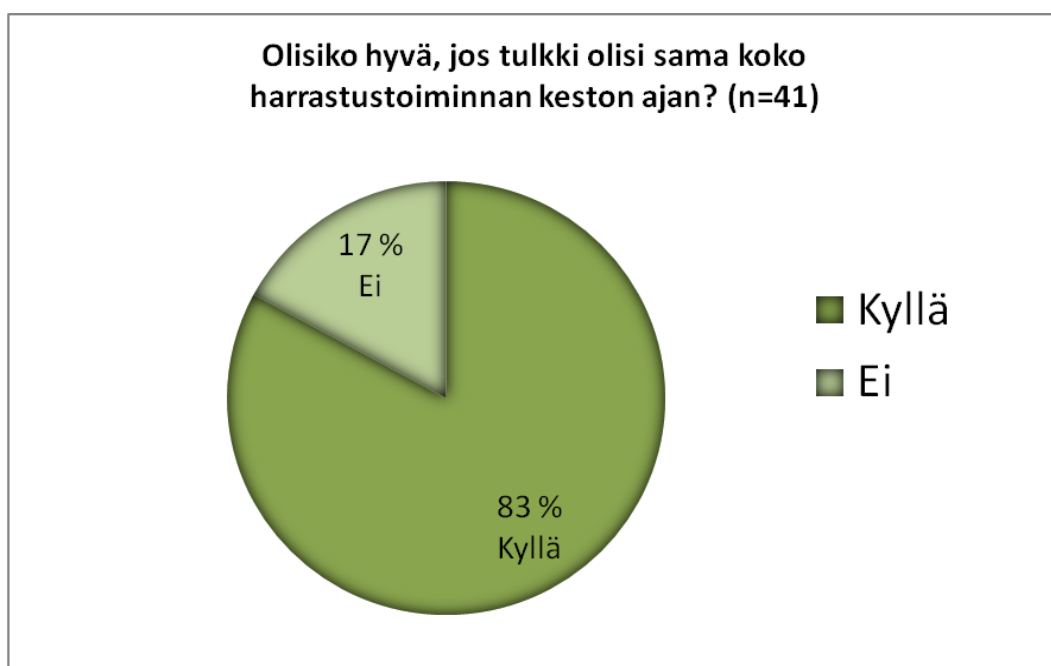
Loistavana.

Vaihdellen, riippuen tulkin taidoista ja työhistorian pituudesta, pääosin toimi hyvin.

Vastauksista on nähtävissä, että viittomakielen tulkit ovat pääosin tyytyväisiä siihen, jos toiminnassa on mukana toinen tulkki. Vaikuttaa siltä, että ei ole merkitystä toimiiko toisen tulkin kanssa tulkkiparina vai vuorotteluparina.

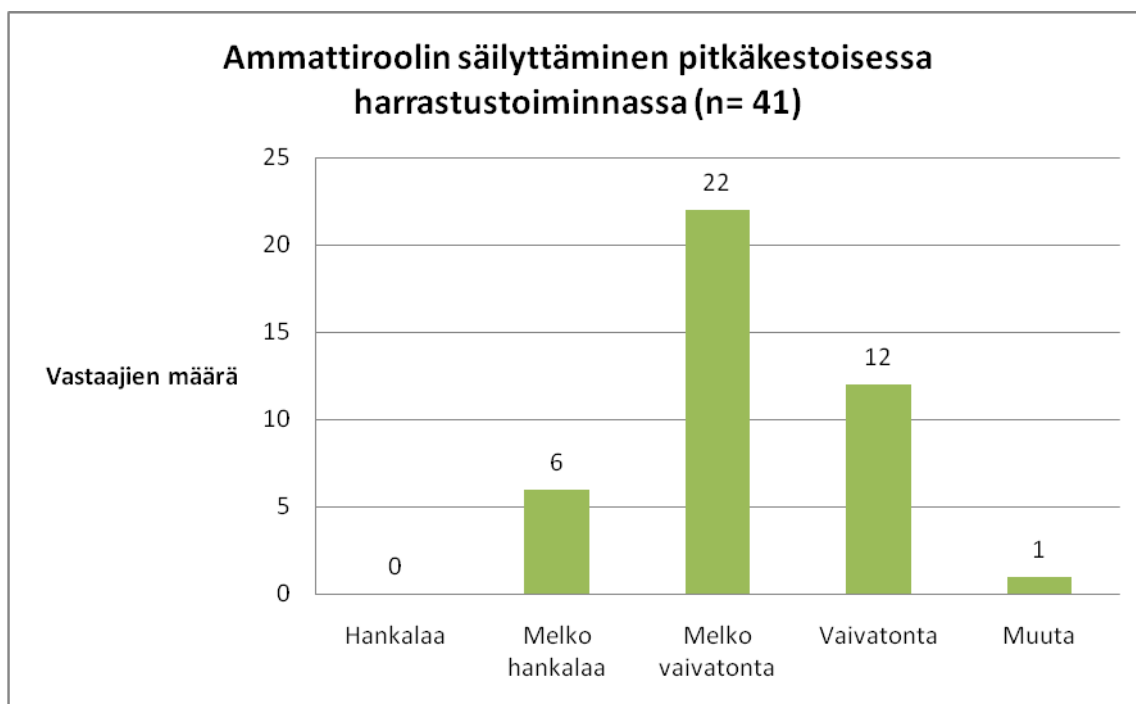
Halusin kyselyn kautta saada tietoa myös siitä, mitä mieltä viittomakielen tulkit ovat tulkkien vaihtuvuudesta. Kysyin olisiko hyvä, jos toiminnassa olisi sama tulkki koko harrastustoiminnan keston ajan.

TAULUKKO 10. Olisiko hyvä, jos tulkki olisi sama koko harrastustoiminnan keston ajan?

Seuraavassa taulukossa on näkyvillä vastaajien mielipide ammattiroolin säilyttämisestä pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa.

TAULUKKO 11. Ammattiroolin säilyttäminen pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa

Kysymykseen vastasi 38 henkilöä, mutta vastausten määrä oli 41. Osa vastaajista on näin ollen vastannut useampaan vaihtoehtoon. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että ammattiroolin säilyttäminen pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa on melko vaivatonta. Mielenkiintoista on, että vain 12 vastaajaa on sitä mieltä, että ammattiroolin säilyttäminen on vaivatonta. Hankalana ammattiroolin säilyttämistä ei pitänyt kukaan vastaajista, mutta melko hankalana sitä piti kuusi vastaajaa.

Yhdestä muuta mitä? -vastauksesta huokui turhautuminen siihen, että muut paikallaolijat eivät tiedä, millainen tulkin rooli on ja miten tulkki työtään tekee.

Vakiopettajan sekä kuurojen ja kuulevienkin ratsastajien kanssa toimiminen oli vaivatonta, mutta toinen opettaja piti tulkkia kuin vanhempana, joka ei saa liikkua maneesissa ja joka muistaa yksit-

täiselle kuurolle annetut ohjeet muutaman minuutinkin päästä, vaikka kuuroja olisi paikalla neljä...

Olisiko tässä ollut paikka viittomakielen tulkin työstä tiedottamiselle? On varmasti turhauttavaa, jos ei pysty hoitamaan työtään kunnolla toisen paikalla olevan ammattilaisen vuoksi. Kyse voi olla siitä, että ratsastuksen opettaja ei ole tiennyt, miten viittomakielen tulkki työtään hoitaa.

Monivalintakysymyksessä ammattiroolin säilyttäminen koettiin pääosin melko vaivattomaksi tai vaivattomaksi. Kuitenkin kommentoissa, joissa kyselyyn vastanneet saivat kertoa mielipiteitään, nousi esiin roolin säilyttämisen haastavuus. Roolista tehdään vastausten perusteella erilaisia tulkintoja. Yhdestä vastauksesta näkyy, miten viittomakielen tulkki voi tehdä tulkintoja ammattieettisestä säännöstöstä. Kuitenkin jokaisen alalla toimivan viittomakielen tulkin tulisi noudattaa ammattieettistä säännöstöä, ei tehdä siitä kovin laveita tulkintoja.

Tulkin rooli ja käyttäytyminen riippuu 50 % asiakkaasta ja 50 % eettisten linjojen noudattamisesta. Kun yhdistelee taitavasti eettisten sääntöjen noudattamisen asiakaspalveluun, on tuloksena kaikille mieluisa tulkkauksitilanne.

Tulkin roolissa on hankala pysyä, helposti saattaa ystävystyä ihmisten kanssa. Itse en kovin paljon pitänyt omasta kokemuksestani.

Pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa tulkki ei voi olla tiukassa tulkin roolissa.

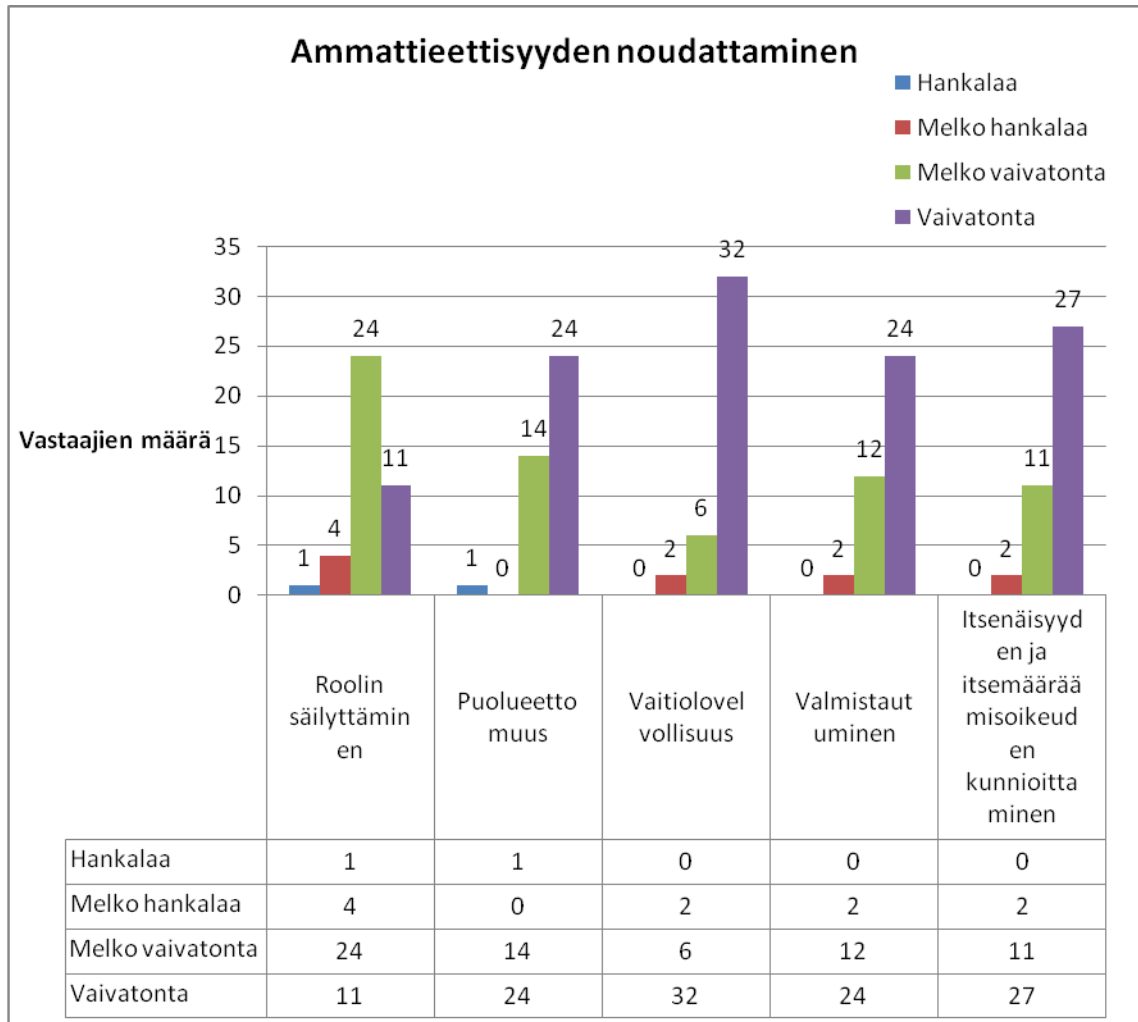
Edellä mainitaan, että pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa tulkki ei voi olla tiukassa tulkin roolissa. Toisessa vastauksessa nousi kuitenkin esiin, että viittomakielen tulkin on säilytettävä ammatillinen rooli pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa.

Tulkin roolissa pitää pysyä!

Edelliseen ammattiroolin säilyttämiseen liittyen kyselyssä kysyttiin yksityiskohteisemmin ammattieettisistä säännöistä. Valitsin kysymykseen ammattieettises-

tä säännöstöstä sellaisia kohtia, joiden koen olevan erittäin tärkeitä ammatillisuuden näkökulmasta.

TAULUKKO 12. Ammattieettisyyden noudattaminen

Kysymykseen oli vastannut 40 henkilöä, mutta kysymyksen sisällä vastausten määrä vaihtelee. Valitsin arvioitavaksi ammattieettisestä säännöstöstä roolin säilyttämisen, puolueettomuuden, vaitiolovelvollisuuden, valmistautumisen ja itsenäisyyden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamisen.

Kaikissa muissa kohdissa ammattieettisyyden noudattaminen koettiin pääsääntöisesti vaivattomaksi paitsi roolin säilyttämisen kohdalla. Siinä enemmistö vastaajista sanoi sen olevan melko vaivatonta. Yksi vastaajista koki roolin säilyttä-

misen hankalaksi. Samoin yksi vastaajista koki puolueettomuuden noudattamisen hankalaksi.

Mielenkiintoista on, että vaitiolovelvollisuuden noudattamisen koki melko hankalaksi kaksi vastaajaa. Toisaalta vaitiolovelvollisuuden noudattaminen oli selvästi koettu vaivattomaksi enemmistön osalta.

6.2.3 Viittomakielen tulkkien kyselyn avovastausten analysointi

Kyselyssä oli monivalintakysymysten lisäksi jonkin verran avokysymyksiä. Sain avokysymysten kautta paljon sellaista tietoa, mitä en olisi saanut monivalintakysymysten kautta. Halusin saada tietää millaisessa harrastustoiminnassa viittomakielen tulkit ovat olleet tulkkauksissa. Vastauksista löytyi monenlaisia harrastuksia, joista suosituimpia olivat erilaiset liikunta- ja urheiluharrastukset. Ratsastustulkkauksista vastausten perusteella tehdään paljon. Osa tulkeista on tehnyt harrastusten tulkkauksia vain satunnaisesti, osa pidempään.

Lasten liikuntakerhossa, partiossa ja ratsastuksessa sekä jatkuvilla kuvataidekursseilla.

Tulkkaukset kestivät vuoden ajan noin kerran tai kaksi viikossa. Tulkkaukset olivat ratsastustulkkauksia.

Kyseessä on urheilutulkkauksia. Olen ollut samalla asiakkaalla tulkkina neljä vuotta samassa urheilulajissa, ja nyt on viides vuosi menossa.

Eri alojen kursseilla esim. kansalaisopistoissa ja urheilukerhoissa (n. 20 vuotta, joten kovin monenlaista on mahtunut mukaan)

Harrastusmuotojen lisäksi tiedustelin kyselyssä, millaisena viittomakielen tulkit kokevat pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa tulkkauksen. Kysymyksellä halusin saada tietoa siitä, miten valmiit tulkit ajattelevat tällaisen pitkäkestoisen vapaa-ajan toiminnan tulkkauksen. Monilla vastaajista oli positiivinen kokemus pitkäkestoisuudesta. Sen koettiin tuovan tulkkaukseen rutiinia ja helpottavan tulkkauksia, kun asia on tuttu.

Helppoa, kun pääsee asiaan sisälle, oppii tuntemaan ihmiset nimeltä. Asiantuntemus aiheesta kasvaa joka kerta ja tekee tulkkaamisen helpommaksi, toisaalta samat naamat joka viikko voi välillä kylästyttää, mutta ketäpä ei työ joskus kyllästyttä?

Todella mielenkiintoiselta! Mitä pidemmän ajan tulkkaa sitä mielenkiintoisempaa tulkkauksesta tulee. Tulkkauspaikasta, tulkkaustermeistä, tulkkauksen sävyistä yms. oppii paljon enemmän kun jotakin asiaa voi tulkata pidempikestoisesti. Asiakkaan kanssa pääsee samalle aaltopituudelle, viittomat ja suomen kielen termit ovat tuttuja, harrastustoiminnan vetäjän kanssa on jo tullut rutiineja jne. Ehdottomasti mukavampaa on kun saa tulkata samaa harrastusta enemmän kuin vain yhden kerran tai kerran kahdessa kuukaudessa. Viikoittainen tulkkaus samassa paikassa opettaa todella paljon.

Miellyttävänä ja helppona. Pidän kun asiakkaat kohtaavat toisensa vaivattomasti eli ovat tottuneita tulkinkäyttäjiä.

Huomattavasti helpompi tulkata, kun tuntee harrastukseen liittyvät termit, puhetaan, osallistuvat ihmiset vähintään nimeltä ja asiakkaan hyvin.

Vastauksissa tuotiin esiin myös asiakasnäkökulma. Yhdestä vastauksesta tuli esiin, että kuuro asiakas on toivonut samaa tulkkaa vuosien mittaan, koska harrastus on niin haastavaa tulkattavaa terminologian suhteen.

Pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa tulkkina toimiminen on ollut minulle erittäin antoisaa. On aivan eri asia olla tulkkina samalle asiakkaalle monta vuotta säännöllisesti, kuin tehdä satunnaista keikkaa satunnaisten asiakkaiden kanssa. Asiakkaan kanssa syntyy syvempi suhde ja tulkkaus on hyvin luontevaa ja luonnollista tutuissa tilanteissa. Myös asiakkaan kannalta on varmasti mukavaa, että on sama tulkki, sillä olen jatkanut vuosittain nimenomaan asiakkaan omasta toivomuksesta. Harrastuksessa on kyse niin erikoisesta lajista, että jo lajin terminologian ymmärtäminen suomeksi voisi olla satunnaiselle tulkille melko hankalaa. Asiakkaan etu on, että tulkki osaa alan termit ilman, että asiakkaan täytyy niitä tulkille selventää.

Osassa vastauksista tuli esiin myös toisenlainen, jopa negatiivinen näkemys tulkkauksesta pitkäkestoisessa harrastuksessa. Lähinnä eriävä näkemys koski tulkin roolia harrastusryhmässä. Vastauksissa koettiin, että tulkin roolista voi olla helppoa poistua, jos toimii pitkään samassa ryhmässä.

Tulkin pitäisi pysytellä erillään ryhmästä. Mitä paremmin tulet juttuun ryhmän muiden jäsenten kanssa, heikkenee asiakkaan asema ryhmässä.

Tärkeää pitää selvänä ero ohjaajan ja tulkin rooleissa. Pitkään jatkuneen yhteistyön aikana tulkista tulee osa porukkaa ja toimintaa. Kun oppii tuntemaan ihmiset ja tietää tavoitteet, kynnys hypätä pois tulkin roolista madaltuu "vaarallisesti". Tulkista on helppo tehdä apuohjaaja ja monesti niin valitettavasti käykin.

Tulkin roolissa on hankala pysyä, helposti saattaa ystävystyä ihmisten kanssa. Itse en kovin paljon pitänyt omasta kokemuksestani, mutta jos tulevaisuudessa on mahdollisuus mennä jonnekin muuhun harrastustoimintaan, niin saatan suostua.

Mielenkiintoista, mutta sitovaa.

Harrastajateatterilaisille suunnatussa kyselyssä kysyin viittomakielen tulkin sulautumisesta ryhmään. Melkein kaikki olivat vastanneet tulkin sulautuneen hyvin ryhmään. Halusin saada viittomakielen tulkkien kyselystä tietoa samasta asiasta viittomakielen tulkkien näkökulmasta. Kysyin, millaisena viittomakielen tulkit kokevat ryhmään sulautumisen nimenomaan ammatillisuuden näkökulmasta. Vastauksissa oli jonkin verran hajontaa, mutta suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että ryhmään sulautuminen on huono asia ammatillisuuden kannalta. Muutamassa vastauksessa tuotiin esiin tulkkina toimiminen lapsen harrastuksessa. Vastauksista kävi ilmi, että lapsen harrastuksessa tulkkina toimimisessa ammatillisuus on erilaista.

Huonona.

Jos ryhmässä "on kuin yksi heistä", voi ammatillisuuden säilyttäminen olla vaikeaa. Tulkilla on kuitenkin työnsä ja tehtävänsä, myös mitä tulkki ei tee. Lapsi asiakkaana on sitten toinen juttu.

Riippuu ehkä vähän harrastajan iästä. Lapsiryhmässä tulkin sulautuminen on tärkeämpää, sillä lapset eivät aina ymmärrä tulkin roolia, eikä tarvitsekaan. Tärkeämpää on katsoa, että ryhmädynamiikka toimii ja lapsi voi olla osana harrastajaryhmää, vaikka se vaatisikin tulkilta hieman "inhimillisempää" roolia. Tulkki voi laittaa juuttuneen takin vetoketjun kiinni tms, mikäli tilanne muuten "jumittuisi". Lapsiasiakasryhmä on toki harrastusryhmän ohjaajan vastuulla, mutta tulkki voi omalla toiminnallaan edistää tilanteen sujumista. Nuoriso- ja aikuisryhmissä tulkin käyttäjä itse sulautuu ryhmään ja muut osapuolet yleensä pian ymmärtävät tulkin funktion ja tulkki

toimii vain tulkkina. Monesti kuulevat osapuolet kokevat, että tulkilla on tylsää tms., mutta kommentoimalla, että olen töissä täällä ja kaikki on kunnossa, asia sujuu jouhevasti. Tulkin työhön kuuluu myös tulkin työstä tiedottaminen ja tämä auttaa myös uusia kuulevia asiakkaita ymmärtämään paremmin tulkin työtä. Yleensä on vain kysymys siitä, että tulkin ammatti on vieras.

Kaiken kaikkiaan viittomakielen tulkeille suunnatun kyselyn tuloksista on luettavissa, että tulkit ymmärtävät oman ammatillisuutensa ja siihen liittyvät riskitilanteet. Joillain yksittäisillä tulkeilla saattoi olla poikkeavia vastauksia, mutta pääpiirteittäin kaikkien vastaukset tukivat toisiaan ja tukeutuivat hyvin ammattieettiseen säännöstöön.

7 POHDINTA JA LOPPUPÄÄTELMÄT

Viittomakielen tulkkien ammatillisuus on noussut viime aikoina pinnalle tulevan valtiollistamisen myötä. Tulkkauspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnilta Kelalle 1.9.2010 alkaen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että freelancer-tulkkien ajat ovat ohi. Jokaisella viittomakielen tulkilla tulee olla työnantaja, oli se sitten yritys tai tulkki itse.

Yritykset haluavat palkata ammatillisia, päteviä viittomakielen tulkkeja ja Kela peräänkuuluttaa kokemusta. Kulkevatko ammatillisuus ja pitkä työkokemus välttämättä käsi kädessä? Toki pitkä työkokemus tuo työhön varmasti näkökulmaa, jota ei juuri valmistuneilta, tai muutaman vuoden työelämässä olleilta tulkeilta löydy. Viittomakielen tulkeilla, joilla on pitkä työkokemus, ei kuitenkaan aina ole ajantasaisista koulutusta tai tietotasoa, joka nykyisessä koulutuksessa saavutetaan. Vastaajista kahdeksan oli kuitenkin suorittanut muuntokoulutuksen, mistä voi päätellä tulkkien haluavan kouluttautua lisää.

Asia on hieman monimutkaisempi, kuin edellä mainitsen. Jokainen viittomakielen tulkki on yksilö, joka saattaa toisesta asiasta ajatella aivan eri tavalla kuin toinen viittomakielen tulkki. Jokainen on yksilö, mutta jokainen on myös viittomakielen tulkki. Kyseessä on ammattiryhmä, joka tekee työtä ihmisten kanssa, ihmisille. Pitäisi olla yhteneväistä, miten missäkin tilanteessa toimitaan. Sitten tulee jälleen kysymys, että miten voidaan toimia yhteneväisesti, jos kaikki ovat yksilöitä. Juuri tätä varten ammattiryhmällämme on ammattieettinen säännöstö, joka sitoo tulkkia, mutta toisaalta antaa myös vapautta. Ammattieettisen säännösten pohjalta toimiessa, ei voi mennä kovin paljon vikaan.

Mitä mieltä ovat kuulevat asiakkaat? He ovat viittomakielen tulkin asiakkaita siinä missä kuurotkin. Kyselytutkimuksen perusteella kuulevat ovat suurimman osan ajasta tyytyväisiä siihen, että vuorovaikutus ja kommunikaatio toimivat kuuron kanssa. Ilman tulkkia ne sujuvat hieman heikommin ja tulkin välityksellä ne ovat helpompia ja sujuvampia.

Opinnäytetyöni rajoittuu ainoastaan pitkäkestoiseen harrastustoimintaan. Siinä on kuitenkin nähtävissä samaa, mitä tapahtuu esimerkiksi opiskelutulkkausessa tai työpaikkatulkkausessa. Asiakas on tuttu, ja muut ryhmän jäsenet ovat tuttuja. Viittomakielen tulkista voi tulla osa ryhmää, ja se voi vaikuttaa ammatillisuuden säilyttämiseen tulkkauksilanteessa.

Harrastajateatterilaisille tehdyn kyselytutkimuksen perusteella kuulevat pitävät tärkeänä, että viittomakielen tulkki tiedottaa työstään ja toiminnastaan. Se on osa viittomakielen tulkin ammatillisuutta. Tiedottamisen kautta viittomakielen tulkki voi vaikuttaa esimerkiksi siihen, millaiset työolosuhteet ovat seuraavalla tulkilla, joka menee samaan tilanteeseen. Jos aikaisempi viittomakielen tulkki ei ole tiedottanut työstään, voi seuraavan tulkin olla hankalaa toimia työssään ammatillisesti. Juuri tästä syystä olisi tärkeää, että kaikki viittomakielen tulkit toimisivat samalla tavalla. Ei pääsisi syntymään väärinkäsityksiä ja kuuleville jäisi positiivinen kuva viittomakielen tulkeista.

Harrastajateatterilaisten vastausten perusteella viittomakielen tulkkien vaihtuvuus aiheutti sekaannusta. Näin ei pitäisi olla. Kuulevat asiakkaat myös toivoivat tulkin työstä tiedottamista. Se on tärkeä asia, joka jokaisen viittomakielen tulkin pitäisi ottaa huomioon. Myös viittomakielen tulkkien kysymysten vastauksista nousi esiin tiedottamisen merkitys. Yhdessä vastauksessa oli mielestäni tiedottaminen tiivistetty hyvin pariin lyhyeen lauseeseen.

Tilanteeseen sopiva info tulkin roolista usein tarpeellista ennen ja pitkin matkaa, kun siltä näyttää. Jämäkästi, muttei besserwisserinä toimien.

Viittomakielen tulkkien kyselyn vastauksista nousi esiin ammattiroolin säilyttämisen haastavuus. Monet tulkeista, jotka vastasivat kyselyyn, pitivät ammattiroolin säilyttämistä haasteellisena pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa. Vastauksista oli huomattavissa, että kun on pitkään samassa ryhmässä, tulee tutuksi ryhmän jäsenten kanssa. Tämä voi aiheuttaa haastavuutta ammattiroolin säilyttämisessä. Mietin, onko viittomakielen tulkkien vaikea säilyttää ammattirooli sen vuoksi, että suurin osa asiakkaista tulee tutuksi työtä tehdessä. Viitto-

makielen tulkki tietää monista asiakkaistaan sellaisia asioita, jotka voivat olla hyvinkin henkilökohtaisia. Johtuuko tästä, että asiakkaat saattavat alkaa tuntua kavereilta? Tästä aiheesta olisi mielenkiintoista tehdä tutkimusta. Varmasti monia viittomakielen tulkkeja voisi kiinnostaa, miksi ammattiroolissa pysyminen on niin haastavaa. Ehkä ihmisläheinen työ on vastaus edelliseen.

Mielenkiintoista oli, että viittomakielen tulkeille suunnatussa kyselyssä sain vastauksia hieman ristiriitaisesti. Monivalintakysymyksissä ammatillisuuden säilyttäminen kokonaisuudessaan koettiin melko vaivattomaksi tai vaivattomaksi. Avovastauksista sain tietää, että asia ei ole ihan näin yksinkertainen. Ammattirooli mainittiin useissa avovastauksissa, moneen kertaan. Roolin säilyttämistä pidettiin tärkeänä, mutta kuitenkin osa koki sen haastavaksi. Miksi sitten monivalintakysymyksiin on vastattu ammatillisuuden säilyttämisen olevan vaivatonta tai melko vaivatonta? Onko avokysymyksiin helpompaa kertoa totuus? Tuntuuko monivalintakysymysten vaihtoehdot liian jyrkiltä, mutta kuitenkin avovastauksista on luettavissa toista?

Nykyisessä koulutuksessa, ainakin Diakonia-ammattikorkeakoulussa, painotetaan ammatillisuutta hyvin paljon. Se on tärkeä asia, koska työssä käsitellään monesti sellaisiakin asioita, joiden asiakkaat eivät varmasti halua leviävän muiden tietoon. Nostin viittomakielen tulkeille suunnatussa kyselyssä yhdeksi kohdaksi vaitiolovelvollisuuden noudattamisen. 40 vastaajasta 32 koki sen vaivattomaksi. Kuitenkin kaksi vastaajaa koki vaitiolovelvollisuuden noudattamisen melko hankalaksi. Vaikka asiakas olisikin tuttu ja muuta ryhmäläiset olisivat tulleet toiminnan aikana tutuiksi, ei vaitiolovelvollisuuden noudattamisessa mielestäni pitäisi olla mitään ongelmaa. Vaitiolovelvollisuuden noudattamisesta ei ollut mainintaa avovastauksissa. Tuttuus ei automaattisesti ole syynä vaitiolovelvollisuuden noudattamisen haastavuuteen. Jostain syy olisi hyvä löytää, mutta kuka sen löytää ja miten, onkin sitten kokonaan toinen asia.

Tekeekö tuttuus ammatillisuuden noudattamisesta yleisesti haastavampaa? Miten tuttuus voitaisiin nähdä positiivisena asiana? Olisiko hyvä nähdä tuttuus siitä näkökulmasta, että terminologia ja kyseiseen harrastukseen liittyvät käytänteet tulevat tutuiksi.

Viittomakielen tulkki on kielen ja kääntämisen ammattilainen, jonka pitäisi pysyä toimimaan tilanteessa kuin tilanteessa ammattilaisena, ammatillisen roolinsa edellyttämällä tavalla. Näin ei tutkimusten perusteella kuitenkaan aina ole ja siihen olisi hyvä tarttua. Erityisesti ystävystyminen asiakkaan kanssa tai muiden ryhmän jäsenten kanssa koettiin ammatillisuuteen negatiivisesti vaikuttavana tekijänä. Yhdessä vastauksessa mainittiin, että tulkin on hyvä tehdä tulkintoja eettisestä säännöstöstä ja toimia sitten tulkintojen perusteella. Miten tämä näyttäytyisi, jos kaikki toimisivat samalla tavalla?

Tulevaisuudessa viittomakielen tulkkien työn ollessa yritysten palveluksessa työskentelemistä ammatillisuus voi nousta entistä suuremmaksi kysymykseksi. Yritykset tekevät laadunvalvontaa, ja ammatillisuus tulee olemaan yksi laadun kriteereistä. Tekevätkö yritykset tulkintansa ammatillisuudesta? Miten tämä vaikuttaa tulevaisuudessa viittomakielen tulkin ammatillisuuteen? Yritysten osuutta viittomakielen tulkin ammatillisuuteen tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista tutkia.

Jatkossa tutkimusta voisi tehdä suoranaisesti siitä, mitkä seikat vaikuttavat siihen, että viittomakielen tulkin on vaikeaa pysyä ammattiroolissaan. Vaikka tutkimukseni rajoittuu ainoastaan pitkäkestoiseen harrastustoimintaan, voisin ajatella saman ilmiön toistuvan muuallakin viittomakielen tulkin työssä.

Olisi mielenkiintoista tietää myös viittomakielisten asiakkaiden näkemyksiä viittomakielen tulkkien ammatillisuudesta. Ovatko viittomakieliset asiakkaat tietoisia, millainen on ammatillisesti työskentelevä viittomakielen tulkki?

Aikaisemmin mainitsemani opiskelutulkkaus ja työpaikkatulkkaus ovat pitkäkestoisia tulkkauksia. Olisi kiinnostavaa tietää, miten tulkin ammatillisuus näyttäytyy niissä. Ammatillisuus on kuitenkin jatkuvasti ajankohtainen aihe, josta riittää ammennettavaa eri näkökulmista.

LÄHTEET

Diakonia-ammattikorkeakoulu 2006, Opinto-opas 2006–2007. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Eteläpelto, Anneli & Onnismaa, Jussi 2006. Lukijalle. Teoksessa Anneli Eteläpelto & Jussi Onnismaa (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. Vantaa: Kansanvalistusseura, 9–10.

Eteläpelto, Anneli & Vähäsantanen, Katja 2006. Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa Anneli Eteläpelto & Jussi Onnismaa (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. Vantaa: Kansanvalistusseura, 26–49.

Hanifi, Riitta 2009. Musiikin aktiiviset harrastajat. Teoksessa Mirja Liikkanen (toim.) Suomalainen vapaa-aika: Arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus, 225–249.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hynynen, Heidi; Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2003. Elämä käsillä: Viittomakielentulkin ammattikuva. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 5. Helsinki: Multiprint Oy.

Kananen, Jorma 2009. Toimintatutkimus yritysten kehittämisessä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kauppila, Reijo A. 2007. Ihmisen tapa oppia: Johdatus sosiokonstruktivistiseen oppimiskäsitykseen. Opetus 2000. Juva: WSOY.

- Laaksovirta, Merja 1993. Suomalainen harrastajateatteri. Teoksessa Anne-Maarit Nurmi (toim.) Tie teatteri-ilmaisuun. Teatterikorkeakoulu, täydennyskoulutuskeskus. Helsinki: Yliopistopaino, 92–105.
- Lappi, Päivi 2000. Viittomakielen lainsäädännöllinen asema. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura, 71–77.
- Liikkanen, Mirja 2009. Johdanto. Teoksessa Mirja Liikkanen (toim.) Suomalainen vapaa-aika: Arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus, 7–18.
- Ojanen, Sinikka 2009. Ohjauksesta oivallukseen: Ohjausteorian käsittelyä. 5. muuttamaton painos. Palmenia-sarja 14. Helsinki: Yliopistopaino.
- Rantamäki, Satu 2008. Viittomakielentulkkiopiskelijan opinpolku ammatillisuuteen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. HUMAK, Helsinki. Viittomakielentulkin koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Ruohotie, Pekka 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Juva: WSOY.
- Silvennoinen, Heikki & Tulkki, Pasi 1998. Elinikäisen oppimisen olennaista etsimään. Teoksessa Heikki Silvennoinen & Pasi Tulkki (toim.) Elinikäinen oppiminen. Tampere: Gaudeamus, 9–23.
- Tynjälä, Päivi 1999. Konstruktivistinen oppimiskäsitys ja asiantuntijuuden edellytysten rakentaminen koulutuksessa. Teoksessa Anneli Eteläpelto & Päivi Tynjälä (toim.) Oppiminen ja asiantuntijuus: Työelämän ja koulutuksen näkökulmia. Juva: WSOY, 160–179.
- Vilkko-Riihelä, Anneli 2003. Psyhyke: Psykologian käsikirja. 1.–3. painos. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Painamattomat lähteet:

Mikkonen, Pirkko i.a. Tulkkikoulutuksen vaiheita. Viitattu 27.4.2010.

Nuorten Akatemia 2008. Harrastaminen. Viitattu 2.4.2010.

http://www.nuortenakatemia.fi/Nuorten_Akatemia/Harrastaminen

Suomen Harrastajateatteriliitto i.a. Suomen Harrastajateatteriliitto SHT. Viitattu 20.3.2010. <http://www.shtl.fi/>

Suomen Viittomakielen Tulkit ry i.a. A. Viittomakielen tulkit. Viitattu 23.2.2010.

<http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/>

Suomen Viittomakielen Tulkit ry i.a. B. Viittomakielen tulkit. Viitattu 23.2.2010.

<http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/ammatti/viittomakielen-tulkin-ammattisaannosto/>

Taloustutkimus Oy i.a. Kvalitatiivinen tutkimus. Viitattu 3.4.2010.

http://www.taloustutkimus.fi/tuotteet_ja_palvelut/tiedonkeruuratkaisu_t_ja_monitila/kvalitatiivinen_tutkimus/

LIITE 1 Kyselylomake harrastajateatterilaisille

Hyvä harrastajateatterilainen!

Käsissäsi on nyt opinnäytetyöhöni liittyvä kysely. Opinnäytetyössäni käsittelen kuuron näyttelijän osallistumista kuulevien teatteriproduktioon, sekä viittomakielen tulkkausta teatterissa. Vastaamalla kyselyyn, annat arvokasta tietoa, jota ei voi saada kuin olemalla itse osa projektia.

Kyselyyn vastataan nimettömänä. Vastaukset, joista Sinut voisi tunnistaa, käsitellään luottamuksellisina, eikä kyselyn tuloksista ole mahdollista tunnistaa ketään.

Opinnäytetyöni valmistunee keväällä 2010 ja on löydettävissä mm. Diakonia-ammattikorkeakoulun kirjastosta ja kirjaston Internet-sivuilla olevasta opinnäytetyöarkistosta.

Kiitos osallistumisesta ja arvokkaan tiedon jakamisesta!

Ystävällisin terveisin

Päivi Laitinen, viittomakielen tulkkiohjelija, DIAK, Turku

TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli nainen
mies

2. Ikä 20 – 30 vuotta
 31 – 40 vuotta
 41 – 50 vuotta
 51 – 60 vuotta
 61 – 70 vuotta
 71 – 80 vuotta

3. Kuinka monta vuotta olet ollut mukana harrastajateatteritoiminnassa?

4. Asema teatterissa?

näyttelijä

ohjaaja

lavastaja

äänentoistohenkilö

muu, mikä? _____

AIKAISEMPI KOKEMUS VIITTOMAKIELESTÄ JA VIITTOMAKIELEN TULKKAUKSESTA

5. Olen nähnyt viittomakielen tulkkausta aikaisemmin. Missä? Millainen kokemus se oli?

En ole nähnyt viittomakielen tulkkausta aikaisemmin.

6. Minulla on kokemusta viittomakielestä...

- kansalaisopiston, tms. kurssilta
 - olen opiskellut viittomakieltä
 - suvussani on kuuroja
 - lähipiirissäni on kuuroja
 - osaan viittomakielen sormiaakkoset
 - muu, mikä?
-

Minulla ei ole kokemusta viittomakielestä.

HARRASTAJATEATTERISSA SAATU KOKEMUS VIITTOMAKIELESTÄ JA VIITTOMAKIELEN TULKKAUKSESTA

7. Millaisena olet kokenut yhteistyön kuuron henkilön kanssa?

- hankalaa
 - melko sujuvaa
 - vaivatonta
 - muuta, mitä?
-

8. Millaisia kokemuksia kuuron henkilön kanssa toimiminen on sinulle antanut?

9. Miten suhtautumisesi kuuroja ja kuuroutta kohtaan on muuttunut toiminnan aikana?

Ei ole muuttunut. Miksi?

10. Kokemuksesi toimimisesta kuuron henkilön kanssa. (1 = vaikeaa, 2 = melko vaikeaa, 3 = en osaa sanoa, 4 = melko vaivatonta, 5 = vaivatonta)

a. Kommunikointi

ilman tulkkia 1 2 3 4 5

b. Kommunikointi

tulkin välityksellä 1 2 3 4 5

c. Yhteistyö ilman

tulkkia 1 2 3 4 5

d. Yhteistyö tulkin

välityksellä/läsnä-
ollessa 1 2 3 4 5

e. vuorovaikutus

(esim. väliajalla,
tauoilla, harjoituksissa)

ilman tulkkia 1 2 3 4 5

f. vuorovaikutus

(esim. väliajalla,
tauoilla, harjoituksissa)

tulkin välityksellä 1 2 3 4 5

11. Onko mielestäsi hyvä, että vähemmistön edustaja on otettu mukaan harrastajateatteritoimintaan?

On. Miksi?

Ei. Miksi?

12. Onko kuuro henkilö sopeutunut kuulevien teatteriryhmään hyvin?

On.

Ei ole. Miksi? Millä tavalla?

13. Toivotko, että jatkossakin mukana olisi kuuro henkilö?

YHTEISTYÖ TULKIN KANSSA

14. Kokemuksesi tulkin käyttämisestä ja läsnäolosta harrastajateatteritoiminnassa...

hankalaa

melko sujuvaa

vaivatonta

muuta, mitä?

15. Oletko harrastajateatteritoiminnan aikana oppinut miten tulkkia käytetään?

Kyllä.

En. Miksi?

16. Onko viittomakielentulkki tiedottanut toiminnastaan ja työstään teatteriryhmään kuuluvia?

Kyllä.

Oliko tiedottamisesta hyötyä?

Kyllä.

Ei.

Ei.

17. Sulautuiko tulkki mielestäsi ryhmään?

Kyllä.

Ei. Miksi?

18. Kyseessä oli pitkäjaksoinen toimiminen samassa ryhmässä. Säilyikö tulkin ammatillinen rooli koko toiminnan ajan?

Kyllä.

Ei. Miten tulkin rooli muuttui toiminnan aikana?

19. Läsnäolollaan tulkki...

- helpotti toimimista kuuron henkilön kanssa.
- vaikeutti toimimista kuuron henkilön kanssa.

Miksi?

20. Yleinen kokemuksesi viittomakielestä ja viittomakielentulkin kanssa toimimisesta teatteriproduktion jälkeen.

Kiitos vastauksistasi!

LIITE 2 Kyselylomake viittomakielentulkeille

Viittomakielen tulkin ammatillisuus pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa

Tervetuloa vastaamaan viittomakielen tulkin ammatillisuutta pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa kartoittavaan kyselyyn. Vastaa vain kysymyksiin, jotka koskettavat juuri Sinua. Kiitos ajastasi!

TAUSTATIEDOT

1) Sukupuoli?

- Nainen Mies

2) Ikä?

- 20–30
 31–40
 41–50
 51–60
 yli 60 vuotta

3) Tulkkikoulutus? Jos olet suorittanut useamman, valitse kaikki Sinua koskevat vaihtoehdot.

- Lyhytkurssi
 1-vuotinen
 2-vuotinen
 3-vuotinen
 Muuntokoulutus
 3,5-vuotinen AMK

4-vuotinen AMK

4) Kuinka pitkään olet toiminut viittomakielen tulkkina?

0-3 vuotta

4-6 vuotta

7-10 vuotta

yli kymmenen vuotta

5) Oletko ollut välillä poissa työelämästä? Mistä syystä ja miten pitkään?

TULKKAUSKOKEMUS PITKÄKESTOISESTA HARRASTUSTOIMINNASTA

6) Oletko toiminut tulkkina harrastustoiminnassa, joka on ollut pitkäkestoista (esim. vuosia samassa harrastuksessa)?

Kyllä

En

7) Minkälaisessa harrastustoiminnassa olet ollut tulkkina?

8) Miten pitkään toiminta jatkui?

9) Oliko harrastustoiminnassa Sinun lisäksesi toista tulkkia?

Kyllä

Ei

10) Toimitko tulkin kanssa tulkkiparina?

Kyllä

En

11) Millaisen koit toimimisen toisen tulkin kanssa?

Hankalaa

Melko sujuvaa

Vaivatonta

Muuta, mitä?

AMMATILLISUUS

12) Oliko ammattiroolin säilyttäminen pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa mielestäsi...

- Hankalaa
 Melko hankalaa
 Melko vaivatonta
 Vaivatonta
 Muuta, mitä?

13) Sulauduitko mielestäsi harrastajaryhmään osana sitä?

- Kyllä En

14) Millaisena koet ryhmään sulautumisen ammatillisuuden säilyttämisen kannalta?

15) Millaisena koet pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa tulkkina toimimisen?

16) Oliko seuraavien ammattieettisten kohtien noudattaminen mielestäsi...

	Hankalaa	Melko hankalaa	Melko vaivatonta	Vaivatonta
Roolin säilyttäminen	☐	☐	☐	☐
Puolueettomuus	☐	☐	☐	☐
Vaitiolovelvollisuuden noudattaminen	☐	☐	☐	☐
Valmistautuminen ajoissa ja	☐	☐	☐	☐

huolella

Asiakkaiden
itsenäisyyden
ja itsemäärää-
misoikeuden
kunnioittaminen

17) Mitkä asiat koet haasteellisina ammatillisuuden säilyttämisen kannalta pitkäkestoisen harrastustulkkauksen aikana?

18) Olisiko mielestäsi hyvä, jos sama tulkki toimisi harrastustoiminnassa koko sen keston ajan?

Kyllä Ei

19) Jos mieleesi tuli muuta liittyen viittomakielen tulkin ammatillisuuteen pitkäkestoisessa harrastustoiminnassa, kerro se tässä.

Kiitos vastauksistasi!

Haluan lähettää vastaukset